

ความหมายตามบริบทของคำบุพบท “แก่” ในสมัยสุโขทัย¹

ศุภชัย ติ่วชัย²

วิภาส โพธิแพทย³

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมายตามบริบทของคำบุพบท “แก่” ในสมัยสุโขทัยตามแนว
อรรถศาสตร์ปริชาน โดยเก็บข้อมูลจาก “ประชุมจารึก ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย” ของกรมศิลปากร พ.ศ. 2548 รวม
จำนวนการปรากฏ 61 แห่ง ผลการศึกษาพบว่า ความหมายตามบริบทของคำบุพบท “แก่” ในสมัยสุโขทัยมีจำนวน
ทั้งสิ้น 8 ความหมาย ได้แก่ 1) ‘บ่งชี้จุดหมายนามธรรม’ 2) ‘บ่งชี้จุดหมายของความรู้สึกรู้สึก’ 3) ‘บ่งชี้จุดหมายของ
การรับเอามา’ 4) ‘บ่งชี้ผู้รับสิ่งของ’ 5) ‘บ่งชี้ผู้รับสาร’ 6) ‘บ่งชี้ผู้รับความสัมพันธ์’ 7) ‘บ่งชี้ผู้รับเหตุการณ์’ และ
8) ‘บ่งชี้ผู้รับความสำคัญ’ ทั้งนี้ ความหมายตามบริบททุกความหมายสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์เป็นมโนทัศน์
เดียวกันได้ คือ ‘บ่งชี้จุดหมาย’ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า คำบุพบท “แก่” ในสมัยสุโขทัยจัดเป็นคำหลายความหมาย
โดยปัจจัยที่เอื้อให้คำบุพบท “แก่” เป็นคำหลายความหมาย คือ “บริบท” ที่คำบุพบท “แก่” ปรากฏร่วม

คำสำคัญ: ความหมายตามบริบท ความหมายมโนทัศน์ คำบุพบท “แก่” สมัยสุโขทัย อรรถศาสตร์ปริชาน

¹ บทความเรื่องนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง “คำบุพบท “แก่”: การศึกษาเชิงประวัติ” ตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจาก “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² นิสิตหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: suphachai.t@student.chula.ac.th

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจักษ์ศิลปาคม สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อีเมล: pvipas@chula.ac.th

The Contextual Meanings of the Preposition /kɛː/ in the Sukhothai Period⁴

Suphachai Tawichai⁵

Vipas Pothipath⁶

Abstract

The objective of this article is to investigate the contextual meanings of the preposition /kɛː/ in the Sukhothai period within the cognitive semantics approach. The 61 data were collected from the book “The Inscription Collection Vol. 8: the Sukhothai Stone Inscriptions,” published by the Fine Arts Department in 2005. It is found that the preposition /kɛː/ in the Sukhothai period had 8 different contextual meanings. That is to say, the preposition was used to indicate 1) GOAL: abstract entity, 2) GOAL: emotional target 3) GOAL: transfer source 4) RECIPIENT (of things) 5) ADDRESSEE 6) POSSESSION: interpersonal relationships 7) RECIPIENT (of action) and 8) RECIPIENT (of attention) These 8 conceptual meanings had a shared conceptual meaning of ALLATIVE or GOAL marking. The results of this study indicated that the preposition /kɛː/ in the Sukhothai period is a polysemous word; and the contexts in which it occurred are a contributing factor for its polysemous quality.

Keywords: Contextual meanings, Conceptual meaning, Preposition /kɛː/, Sukhothai period, Cognitive semantics

⁴ This paper is a part of the author’s dissertation entitled “The Preposition /kɛː/: A Historical Study” Department of Thai, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. The author gratefully acknowledges the financial support from “The 90th Anniversary of Chulalongkorn University Found (Ratchadaphisek somphot Endowment fund)”

⁵ Doctoral student, Department of Thai, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. e-mail: suphachai.t@student.chula.ac.th

⁶ Asst. Prof. at Department of Thai, Faculty of Arts, Chulalongkorn University. e-mail: pvipas@chula.ac.th

บทนำ

การศึกษาเกี่ยวกับการมีหลายความหมาย (polysemy)⁷ ในภาษาไทยตามแนวทางการศึกษา วรรณศาสตร์ปริชาน (Cognitive Semantics Approach)⁸ เริ่มมีผู้สนใจศึกษามาไม่นานมานี้ จากการทบทวน วรรณกรรมพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่มักจะศึกษาการมีหลายความหมายในภาษาปัจจุบัน โดยเฉพาะการมี หลายความหมายของคำกริยา เช่น ชัชวดี ศรลัมภ์ (Saralamba, 1995) ศึกษาคำว่า *เข้า* กาจบัณฑิต วงศรี (Wongsri, 2004) ศึกษาคำว่า *ออก* รุ่งทิพย์ รัตนphanusorn (Rattanaphanusorn, 2007) ศึกษาคำว่า *ดู* มอง *เห็น* และ จิรัชย์ หิรัญรัส (Hiranras, 2007) ศึกษาคำว่า *เอา* ผลการศึกษาเป็นไปในทำนองเดียวกันคือคำที่ศึกษาล้วนเป็นคำ หลายความหมาย (polyseme) กล่าวคือ คำต่าง ๆ เหล่านั้นเมื่อปรากฏในบริบท/โครงสร้างภาษาที่แตกต่างกัน ความหมายก็จะแปรไปตามบริบท/โครงสร้างภาษาเหล่านั้นด้วย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าความหมายจะแปรไปตาม บริบท/โครงสร้างภาษาแต่ก็สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทุกความหมายเข้าด้วยกันเป็นหนึ่งโนทัศน์ได้ ชัชวดี ศรลัมภ์ (Saralamba, 1995) เรียกคำที่มีความหมายแปรไปตามบริบทในลักษณะนี้ว่า “ความหมายตามบริบท” (contextual meanings)

ความหมายตามบริบท หมายถึง คำที่ปรากฏในบริบทภาษาที่ต่างกัน ส่งผลให้ความหมายแปรไปตามบริบท ด้วย เช่น “เขา*เข้า*ห้อง” “เสียง*เข้า*หู” และ “ทำไมแกไม่*เข้า*กลุ่มผู้หญิงบ้างวะ” (ปรับตัวอย่างจาก Saralamba, 1995 : 48, 53, 55) คำว่า *เข้า* ทั้ง 3 ประโยคต่างปรากฏในตำแหน่งกริยาหลักเหมือนกัน แต่ต่างกันตรงที่นามวลี ที่ตามหลังคำว่า *เข้า* มีคุณสมบัติทางความหมายแตกต่างกัน กล่าวคือ คำว่า “ห้อง” เป็นสถานที่ คำว่า “หู” เป็น ส่วนของร่างกายที่รับเสียง และคำว่า “กลุ่มผู้หญิง” เป็นกลุ่มกิจกรรม/กลุ่มทางสังคม ดังนั้น จึงส่งผลให้คำว่า *เข้า* เกิดการขยายความหมายที่แปรไปตามบริบท กล่าวคือ ตัวอย่างแรกคำว่า *เข้า* หมายถึง ‘บอกการเคลื่อนที่ ไปอยู่ในสถานที่ที่เป็นที่หมายของการเคลื่อนที่’ ตัวอย่างที่สอง หมายถึง ‘บอกการรับรู้ทางประสาทสัมผัส’ และ ตัวอย่างสุดท้าย หมายถึง ‘บอกการเข้ากลุ่มเพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง’ นำสังเกตว่า ความหมายตามบริบท ทั้ง 3 ความหมาย สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ทางความหมายและเชื่อมโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกันได้ คือ ‘การเคลื่อนที่ไปอยู่ในที่หมายซึ่งเป็นบริเวณที่ปิดล้อม’ ชัชวดี ศรลัมภ์ (Saralamba, 1995) เรียกความหมายตาม บริบทที่เชื่อมโยงอยู่ในโนทัศน์เดียวกันนี้ว่า “ความหมายโนทัศน์” (conceptual meaning)

ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า คำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัยกับในสมัยปัจจุบันมีบริบทการใช้แตกต่างกัน

⁷ การมีหลายความหมาย (polysemy) หมายถึง การที่รูปลักษณ์หนึ่งรูป มีความหมายมากกว่าหนึ่งความหมาย และความหมายเหล่านั้นต้องสัมพันธ์กัน คำเหล่านี้เรียกว่า คำหลาย ความหมาย (polyseme) เช่น คำว่า “เก้าอี้” หมายถึง ที่นั่งที่มีขาและพนักพิง และหมายถึง ตำแหน่ง ก็ได้ ความหมายที่ 1 และ 2 สัมพันธ์กันแต่เก้าอี้มักแสดงตำแหน่งของผู้นั่ง (Office of the Royal Society, 2017: 340-341)

⁸ วรรณศาสตร์ปริชาน (cognitive semantics) หมายถึง “การศึกษาความหมายในแง่ของการรับรู้และประสบการณ์โลก เช่น การอธิบายความหมายของกริยา *เห็น* ว่ามีความหมาย หลายประการ เนื่องจากการขยายความหมายจากความหมายเดิมว่า ‘รับรู้ด้วยตา’ และขยายไปเป็น ‘คิด; รู้สึก’ ในไวยากรณ์ปริชาน วรรณศาสตร์ปริชานเป็นส่วนที่เกี่ยวข้องกับ การระบุความหมายเชิงการสร้างโนทัศน์ ซึ่งหมายถึงโครงสร้างและกระบวนการอันเป็นประสบการณ์ทางจิต ความหมายดังกล่าวรวมไปถึงความหมายเชิงสารานุกรม ซึ่งมีขอบเขต กว้างครอบคลุมความรู้ทุกด้านนอกเหนือไปจากภาษา เช่น ความรู้ด้านสังคม วัฒนธรรม จักรวาล ดังนั้น ในการอธิบายความหมายของคำศัพท์ วรรณศาสตร์ปริชานจึงระบุว่าคำมี หลายความหมาย โดยวิเคราะห์เครือข่ายความหมายที่สัมพันธ์กัน เช่น คำว่า *ดาว* อาจหมายถึง ‘วัตถุในท้องฟ้า’ หรือ ‘คนที่เป็นนักแสดง’ *ดาว* จึงเป็นคำหลายความหมาย” (Office of the Royal Society, 2017: 83)

โดยทั่วไป คำบุพบท *แก่* มักปรากฏในตำแหน่งหน้านามวลี (คำนามหรือคำสรรพนาม อาจมีส่วนขยายหรือไม่ก็ได้ ปรากฏในโครงสร้าง ‘นามวลี₁ กริยา (นามวลี₂)—นามวลี₃’ คำบุพบท *แก่* ทำหน้าที่แสดงบทบาททางความหมาย (thematic role) ของนามวลีที่ตามหลัง เช่น “พ่อให้เงิน*แก่*ลูก” “แม่ให้ความรักความอบอุ่น*แก่*ลูก” และ “ครูบอกข่าวดี*แก่*เขา” ตัวอย่างแรก ‘บ่งชี้ผู้รับสิ่งของ’ ตัวอย่างที่สอง ‘บ่งชี้ผู้รับสิ่งที่เป็นนามธรรม’ และตัวอย่างสุดท้าย ‘บ่งชี้ผู้รับสาร’

บทบาททางความหมายสัมพันธ์กับการตีความ (construal) ดังตัวอย่าง “พ่อให้เงิน*แก่*ลูก” เป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนวัตถุสิ่งของ (เงิน) จากพ่อไปสู่ลูก สามารถตีความได้ว่า ลูกเป็นผู้รับสิ่งของ ขณะเดียวกัน ลูกเป็นผู้รับประโยชน์รับสิ่งของ และเป็นเจ้าของสิ่งของนั้นด้วย ชง (Song, 2010 : 397) เรียกบทบาททางความหมายที่สามารถตีความได้มากกว่าหนึ่งบทบาทนี้ว่า “บทบาทผสม” (hybrid role) ความหมายของคำบุพบท *แก่* ที่ยกตัวอย่างข้างต้น สอดคล้องกับนิยามตามที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (The Royal Institute, 2013 : 151) ได้ให้นิยามไว้ คือ “*แก่* 2 บ. ใช้หน้านามฝ่ายรับ” อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาการใช้คำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัยพบว่ามีการใช้ที่แตกต่างออกไป และบางโครงสร้างไม่ปรากฏใช้ในปัจจุบัน

คำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัยที่ไม่ปรากฏใช้ในโครงสร้างปัจจุบัน เช่น เหตุการณ์แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดัง ปรากฏในจารึกนครชุม (พ.ศ. 1900) ตัวอย่างที่คือ “พระยาหล่อไทยราช ผู้เป็นลูกพระยาเลอไทย เป็นหลาน*แก่*พระยารามราช” (The Inscriptions Meeting Part 8: Nakornchum Inscription, 2005 : 59) ในบริบทนี้แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือความสัมพันธ์ทางเครือญาติว่า พระยาหล่อไทยราชเป็นลูกของพระยาเลอไทย และยังมีศักดิ์เป็นหลานของพระยารามราช น่าสังเกตว่า คำบุพบท *แก่* ในประโยคนี้แสดงบทบาททางความหมายคล้ายกับคำว่า *ของ* ในภาษาไทยปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม คำบุพบท *แก่* ที่ยกตัวอย่างมานี้มิได้เหมือนกับการแสดงความเป็นเจ้าของ (possession) ในลักษณะของการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์เช่นเดียวกับประโยคที่ว่า “ปากกา*ของ*ฉัน” “บ้าน*ของ*ฉัน” “สุนัข*ของ*ฉัน” ลักษณะดังกล่าวเป็นการแสดงความเป็นเจ้าของแบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล น่าสนใจว่า หากศึกษาคำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัยอาจพบบทบาททางความหมายที่แตกต่างกับปัจจุบัน และเห็นความหลากหลายของการปรากฏคำบุพบท *แก่* ในบริบทที่หลากหลาย นอกจากนี้ยังพบคำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัยที่ไม่ปรากฏใช้ในโครงสร้างปัจจุบันอย่างแพร่หลาย แต่ปรากฏในบริบทเฉพาะทางพระพุทธศาสนา เช่น “พระพุทธเจ้าตรัส*แก่*สรรพเพชฌัญญานเป็นพระพุทธเมื่อก่อนอื่น” (The Inscriptions Meeting Part 8: Nakornchum Inscription, 2005 : 62) ตัวอย่างนี้มาจากจารึกนครชุม (พ.ศ. 1900) น่าสังเกตว่า นามวลีที่ตามหลังคำบุพบท *แก่* แสดงบทบาททางความหมายคล้ายกับบ่งชี้จุดหมายของการเคลื่อนที่ไปสู่การรู้แจ้งหรือการตรัสรู้ โครงสร้างดังกล่าวปรากฏใช้น้อยมากในปัจจุบัน

โครงสร้างภาษากับความหมายในประโยคมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ คำบุพบท *แก่* ในตัวอย่าง “พระยาหล่อไทยราช ผู้เป็นลูกพระยาเลอไทย เป็นหลาน*แก่*พระยารามราช” ปรากฏในโครงสร้าง ‘x เป็นญาติ *แก่* y’ ความหมายของคำบุพบท *แก่* ทำหน้าที่บ่งชี้นามวลีที่ตามหลังคือ บ่งชี้ผู้รับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ส่วนตัวอย่างที่สอง คำบุพบท *แก่* ในตัวอย่าง “พระพุทธเจ้าตรัส*แก่*สรรพเพชฌัญญานเป็นพระพุทธเมื่อก่อนอื่น” ปรากฏ

ในโครงสร้าง ‘x รู้แจ้ง (ตรัสรู้) แก่ y (เป็นพระพุทธเจ้า)’ ปรากฏคำบุพบท *แก่* ดังนั้น จึงน่าสนใจว่า หากศึกษาคำบุพบท *แก่* ทุกบริบทการปรากฏในสมัยสุโขทัย อาจจะเห็นความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างกับความหมายของคำบุพบท *แก่* ซึ่งยังไม่มีการศึกษาใดกล่าวถึงความสัมพันธ์ในลักษณะนี้มาก่อน

ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำบุพบท *แก่* ในอดีตพบว่า มีผู้สนใจศึกษาไว้พอสมควร สรุปดังตารางที่ 1 (Paholayuth, 1983 ; Pothipath, 2014 ; Bandhumedha, 2016)

ตารางที่ 1 แสดงบทบาททางความหมายของคำบุพบท *แก่* ในสมัยต่าง ๆ

สมัย \ บทบาททางความหมาย		คำบุพบท <i>แก่</i>				
		‘จุดหมาย’	‘เจ้าของ’	‘แหล่งเดิม’	‘เครื่องมือ’	‘สถานที่’
1.	สุโขทัย	●	●	●	●	●
2.	อยุธยา (ตอนปลาย)	●	●	●	-	-
3.	รัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 4 – 5)	●	●	-	-	-
4.	ปัจจุบัน	●	-	-	-	-

ตารางที่ 1 แสดงบทบาททางความหมายของคำบุพบท *แก่* ในสมัยต่าง ๆ ได้แก่ สมัยสุโขทัยพบ 5 ความหมาย สมัยอยุธยา (ตอนปลาย) พบ 3 ความหมาย สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 4 – 5) พบ 2 ความหมาย และสมัยปัจจุบันพบ 1 ความหมาย ดังนี้

สมัยสุโขทัย คำบุพบท *แก่* ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อม⁹ บอก ‘จุดหมาย’ ‘เจ้าของ’ ‘แหล่งเดิม’ ‘เครื่องมือ’ และ ‘ความสัมพันธ์ทางสถานที่’ (Pothipath, 2014) เช่น 1) “ตนพาไปถวายไปเอน*แก่*เจ้าไท” (Kotmailaksanajon Inscription, 2526 : 164 as cited in Pothipath, 2014 : 62) ทำหน้าที่บอก ‘จุดหมาย’ 2) “พระยา ลือไทยราช ผู้เป็นลูกพระยาเลอไทย เป็นหลาน*แก่*พระยารามราช” (Nakhornchum Inscription, 1983 : 29 as cited in Pothipath, 2014 : 60) ทำหน้าที่บอก ‘เจ้าของ’ 3) “แลพระองค์ได้กล่าวถ้อยคำตอบท้าวพระญาทั้งหลายผู้เห็นว่าเราจะเอาทรัพย์สิ่งสินส่วยอากร*แก่*ท้าวพระยาองค์ใดองค์หนึ่งนั้นหามิได้เลย” (Traiphumphraruang, 2515 : 110 as cited in Pothipath, 2014 : 62) ทำหน้าที่บอก ‘แหล่งเดิม’ 4) “เพราะว่าในปราสาทข้านี้ กินอยู่สิ่งใดก็ดี อบรมสิ่งใดก็ดีย่อมอาศัย*แก่*รัสมิ่แก้วมณีนีระนะ บ ห่อนอาศัย*แก่*ไฟเลยสักคาบ” (Traiphumphraruang, 1972 : 179 as cited in Pothipath, 2014 : 60) ทำหน้าที่บอก ‘เครื่องมือ’ และ 5) “ในกาลคาบ 1 พระเจ้าเสด็จอยู่ในเขตพนมมหาวิหารอันเป็นอารามแห่งนายอนาลปิณฑิกเศรษฐี แลอาศัย*แก่*เมืองสาวัตถิมหานคร” (Traiphumphraruang, 1972 : 65 as cited in Pothipath, 2014 : 61) ทำหน้าที่บอก ‘ความสัมพันธ์ทางสถานที่’

⁹ คำว่า “หน้าที่” และ “บทบาททางความหมาย” ในบทความเรื่องนี้มีความหมายเหมือนกัน ผู้เขียนรักษาคำเรียกดังกล่าวตามต้นฉบับที่บันทึก พหุลยธ (Paholayuth, 1983) วิชาส โพรเพทซ์ (Pothipath, 2014) และนวรรณ พันธุมธธา (Bandhumedha, 2016) ได้ศึกษาไว้ก่อนหน้า

สมัยอยุธยา (ตอนปลาย) คำบุพบท *แก้ว* ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมบอก ‘จุดหมาย’ ‘เจ้าของ’ และ ‘แหล่งเดิม’ (Pothipath, 2014) เช่น 1) “แลศึกหงษาคั้งนั้น เสียสมเด็จพระมหารัชมหาราชธิราชเจ้า แลสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระราเมศวรไป*แก้ว*พญาหงษา” (The Royal Chronicles, Luang Prasert Edition, 2004 : 37 as cited in Pothipath, 2014: 70) ทำหน้าที่บอก ‘จุดหมาย’ 2) “เจ้าเมืองพัทลุงช่วยเป็นอุปการ*แก้ว*พระครูศรีสัทธิธรรมราช รุจีศรี” (The Textbook Meeting of Borachauthit for Kalapana, Aytthaya Period, part 1, 1967: 41 as cited in Pothipath, 2014 : 68) ทำหน้าที่บอก ‘เจ้าของ’ และ 3) “และให้ห้ามเจ้าเมืองและกรมการทั้งหลาย อย่าให้เก็บเอาทรัพย์มรดก*แก้ว*คนศิลาบาทานพระกัลปนา” (The Textbook Meeting of Borachauthit for Kalapana, Aytthaya Period, part 1, 1967 : 65 as cited in Pothipath, 2014 : 70) ทำหน้าที่บอก ‘แหล่งเดิม’

สมัยรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 4 – 5) คำบุพบท *แก้ว* ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมบอก ‘จุดหมาย’ และ ‘เจ้าของ’ (Pothipath, 2014) เช่น 1) “พระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนวรจักรธรานุภาพ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอได้รับสั่ง *แก้ว*ข้าพเจ้าเองว่าพระราชดำริในเรื่องการพระราชกุศลเหล่านี้ท่านเป็นผู้รับพระบรมราชโองการมาสั่งหมาย” (The Royal Meeting of King Rama, 2013: 106 – 107 as cited in Pothipath, 2014: 81) ทำหน้าที่บอก ‘จุดหมาย’ และ 2) “วันศุกร์ เดือน 11 ขึ้น 7 ค่ำ เวลาเช้า 3 โมง ถึงเมืองโกไซเป็นเมืองขึ้น*แก้ว*ตุรเก” (Archives of Thai Ambassadors to England, 2010 : 194 as cited in Pothipath, 2014 : 78) ทำหน้าที่บอก ‘เจ้าของ’

สมัยปัจจุบัน คำบุพบท *แก้ว* ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมบอก ‘จุดหมาย’ (Bandhumedha, 2016) คำเชื่อมบอก ‘จุดหมาย’ ในภาษาไทยปัจจุบัน ได้แก่ *สู่, ยัง, แก้ว, แต่ และ ต่อ* เช่น “ข้าพเจ้าไม่ว่านั้นเป็นทางไป *สู่* หายนะ” “เขามุ่งหน้าเดินไป*ยัง*สถานที่ที่เขาเห็นในฝัน” และ “ราษฎรยื่นคำร้อง*ต่อ*นายอำเภอ” (Bandhumedha, 2016 : 95) อย่างไรก็ตาม นววรรณ พันธุเมธา ไม่ได้ยกตัวอย่างการใช้คำบุพบท *แก้ว* ที่ทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมบอก ‘จุดหมาย’ เอาไว้ เมื่อเปรียบเทียบคำบุพบท *แก้ว* ของนววรรณ พันธุเมธา (Bandhumedha, 2016) กับพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (The Royal Institute, 2013) ที่กล่าวไว้ข้างต้นพบว่า ระบุหน้าที่ของคำว่า *แก้ว* ต่างกัน กล่าวคือ นววรรณ พันธุเมธา ระบุว่าเป็นคำเชื่อมบอก ‘จุดหมาย’ ส่วนพจนานุกรมฯ ระบุว่า “ใช้นำหน้านามฝ่ายรับ”

จากการทบทวนวรรณกรรมเบื้องต้น อาจสรุปได้ว่า การใช้คำบุพบท *แก้ว* ในอดีตแสดงบทบาททางความหมายมากกว่าในสมัยปัจจุบัน สาเหตุหนึ่งที่น่าสนใจปรากฏในบริบทที่หลากหลายอาจเกิดจากการติดสำนวนการแปลภาษาบาลี ดังที่ อัสนี พูนรักษ์ ได้ยกตัวอย่างคำกริยา 5 คำที่มักปรากฏร่วมกับคำบุพบทในภาษาสมัยโบราณเสมอ ได้แก่คำว่า *บวเรอ ไกรธ ทัวร้าย รัชยา และ เป็น* ข้อค้นพบของอัสนี พูนรักษ์ (Poolrak, 2017: 138 – 142) คือ คำกริยาทั้ง 5 คำ ล้วนใช้ร่วมกับคำนามที่ผันอยู่ในรูปจตุตถวิภัตติซึ่งมีความหมายบอกผู้รับทั้งสิ้น อีกทั้งหากพิจารณาการแปลภาษาบาลีสู่ภาษาไทย (การแปลโดยพยัญชนะ) มีข้อกำหนดให้เติมคำบุพบท (อายุตนิบาต) *แก้ว* ลงข้างหน้าคำนามที่ผันอยู่ในรูปจตุตถวิภัตติเสมอ ดังนั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่า การใช้คำบุพบท *แก้ว* ร่วมกับคำกริยาทั้ง 5 คำนี้เกิดจากการติดสำนวนการแปลคำกริยาดังกล่าวในภาษาบาลีกับคำนามที่อยู่ในรูปจตุตถวิภัตติ ดังนั้น

การศึกษาความหมายของคำบุพบท *แก่* นอกจากจะพิจารณาจากนามวลีที่ปรากฏร่วมแล้ว ควรพิจารณากิริยาหรือกริยาวลีที่ปรากฏร่วมกับคำบุพบท *แก่* ด้วย การพิจารณาความหมายทั้งโครงสร้างของประโยคนี้เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “หน่วยสร้าง” (construction)¹⁰ ซึ่งอาจจะทำให้เห็นความหมายตามบริบทของคำบุพบท *แก่* ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ยังไม่มีการศึกษาใดที่ศึกษาความหมายตามบริบทของคำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัยตามแนวทางการศึกษาอรรถศาสตร์ปริชานมาก่อน อีกทั้งยังไม่มีการศึกษาใดที่กล่าวถึงโครงสร้างการปรากฏร่วมของคำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัยในระดับหน่วยสร้าง คือ พิจารณาทั้งนามวลีและกริยาวลีที่ปรากฏร่วมกับคำบุพบท *แก่* ผู้วิจัยมองว่า การปรากฏร่วมกันของนามวลีและกริยาวลีสามารถแสดงสัมพันธ์ทางความหมายของคำบุพบท *แก่* ได้อย่างเป็นระบบ คำถามวิจัยคือ คำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัย เมื่อปรากฏในบริบทที่ต่างกัน คำบุพบท *แก่* จะแสดงบทบาททางความหมายของนามวลีที่ตามหลังแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร และความหมายหลากหลายเหล่านั้นสามารถเชื่อมโยงความหมายสัมพันธ์ทางความหมายในโมโนทัศน์เดียวกันได้หรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อศึกษาความหมายตามบริบทของคำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัยตามแนวทางการศึกษาอรรถศาสตร์ปริชาน ข้อมูลที่นำมาศึกษา คือ “ประชุมจารึก ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย” ของกรมศิลปากร พ.ศ. 2548 โดยเก็บข้อมูลคำบุพบท *แก่* ทุกบริบทที่ปรากฏในข้อมูล สมมติฐานการวิจัย คือ คำบุพบท *แก่* เป็นคำหลายความหมาย ปัจจัยที่ให้เอื้อให้คำบุพบท *แก่* เป็นคำหลายความหมาย คือ “บริบททางภาษา” ที่คำบุพบท *แก่* ปรากฏร่วม กล่าวคือ เมื่อคำบุพบท *แก่* ปรากฏในบริบทที่ต่างกัน ความหมายย่อมแตกต่างกันไปตามโครงสร้างภาษา อย่างไรก็ตาม ความหมายเหล่านั้นแม้ว่าจะแปรไปตามบริบทแต่ก็สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ในโมโนทัศน์เดียวกันได้ เรียกว่า ความหมายมโนทัศน์ คือ ‘บ่งชี้ทั้งหมดหมาย’¹¹

เกณฑ์การคัดเลือกข้อมูล จำแนกออกเป็น 4 เกณฑ์ ได้แก่ (1) จารึกที่นำมาศึกษาจัดทำตามสมัยสุโขทัยเป็นราชธานี ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 1792 – พ.ศ. 1981 (2) ข้อมูลที่นำมาศึกษาต้องสมบูรณ์ ประกอบด้วย “นามวลี₁ + คำกริยา + นามวลี₂ (อาจจะมีหรือไม่มีก็ได้) + คำบุพบท *แก่* + นามวลี₃) บางบริบทอาจจะละนามวลี₁ หรือนามวลี₂ ไว้ในฐานที่เข้าใจ เมื่ออ่านเอกสารทั้งหมด สามารถเข้าใจความหมายได้จากบริบท (3) ข้อมูลที่นำมาศึกษาจะต้องระบุปีพุทธศักราชอย่างชัดเจน นอกจากนี้ จะต้องเป็นปีพุทธศักราชที่ไม่คาบเกี่ยวหรือเกิดจากการสันนิษฐาน เช่น “พ.ศ. 1900 หรือหลังจากนั้น” และ (4) ข้อมูลที่นำมาศึกษาจะต้องไม่มีข้อถกเถียงเรื่องการสันนิษฐานปีที่แต่งหรือสมัยการแต่ง ผลจากการสำรวจข้อมูลสรุปได้ดังตารางที่ 2

¹⁰ หน่วยสร้าง (construction) หมายถึง “Construction – form - meaning correspondences that exist independently of particular verb. That is, argued that construction themselves carry meaning, independently of the words in the sentence.” (Goldberg, 1995 as cited in Pothipath, 2001) วิชาส โทธิแพทย์ ได้อธิบายว่า “หน่วยในภาษาในระดับประโยค ที่โครงสร้างและความหมายมีความสัมพันธ์กันโดยตรง กล่าวคือ โครงสร้างของประโยคหนึ่ง ๆ จะเรียกว่าเป็นหน่วยสร้างได้ก็ต่อเมื่อโครงสร้างนั้นสื่อความหมายอย่างใดอย่างหนึ่ง ความหมายดังกล่าวไม่ได้เกิดจากความหมายของคำกริยาสำคัญ หรือการรวมความหมายของคำอื่น ๆ ที่ประกอบขึ้นเป็นหน่วยสร้าง หากแต่เป็นความหมายประจำโครงสร้างนั่นเอง เช่นเดียวกับรูปคำหนึ่ง ๆ ก็มีความหมายประจำรูปคำนั้น” (Pothipath, 2001: 118)

¹¹ คำว่า ตัวบ่งชี้ ‘ทั้งหมดหมาย’ ผู้วิจัยบัญญัติเพื่อใช้แทนคำว่า ALLATIVE หมายถึง ตัวบ่งชี้ (marker) ทางภาษามีความหมายหรือหน้าที่บ่งชี้การเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ตัวบ่งชี้ทั้งหมดหมายสามารถแสดงบทบาททางความหมายได้หลากหลาย เช่น จุดหมาย (GOAL) สถานที่ (LOCATIVE) ผู้รับสิ่งของ (RECIPIENT) ผู้รับสาร (ADDRESSEE) ผู้รับประโยชน์ (BENEFACTIVE) ผู้ร่วม (COMITATIVE) แสดงความเป็นเจ้าของ (POSSESSIVE) ฯลฯ อนึ่ง บทบาททางความหมายอาจมีการเรียกคล้ายคลึงกับการก (case) ตามแนวคิดของฟิลมอร์ (Fillmore, 1968) แต่มีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน การกหนึ่งการกอาจจะแสดงบทบาททางความหมายได้มากกว่าหนึ่งบทบาทก็ได้ ดังนั้น ในบทความเรื่องนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นการศึกษาความหมายจึงเลือกใช้คำว่า บทบาททางความหมายซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย

ตารางที่ 2 แสดงรายการเอกสารและความถี่การปรากฏใช้ของคำบุพบท แก่ สมัยสุโขทัย

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1. จารึกอักษรสุโขทัย		
(1) จารึกนครชุม (พ.ศ. 1900)	4	7
(2) จารึกวัดป่ามะม่วง ภาษาไทย หลักที่ 1 (พ.ศ. 1904)	6	10
(3) จารึกวัดพระยืน (พ.ศ. 1914)	7	11
(4) จารึกวัดช้างล้อม (พ.ศ. 1927)	7	11
(5) จารึกปูนจิตขุนจืด (พ.ศ. 1935)	1	2
(6) จารึกคำปู่สภ (พ.ศ. 1935)	1	2
(7) จารึกกฎหมายลักษณะโจร (พ.ศ. 1940)	11	18
(8) จารึกวัดศรีศักดิ์ (พ.ศ. 1960)	11	18
2. จารึกอักษรขอมสุโขทัย		
(9) จารึกวัดป่าแดง (แผ่นที่ 1 - 3) (พ.ศ. 1949)	5	8
3. จารึกอักษรไทยสุโขทัย - ขอมสุโขทัย		
(10) จารึกพ่อขุนรามพล (พ.ศ. 1900)	2	3
(11) จารึกวัดโอสภาราม (พ.ศ. 1956)	1	2
(12) จารึกวัดบูรพาราม (พ.ศ. 1956)	2	3
4. จารึกอักษรขอมสุโขทัย - ไทยสุโขทัย		
(13) จารึกสองแคว (พ.ศ. 1947)	3	5
รวม	61	100

ตารางที่ 2 แสดงรายการเอกสารและความถี่การปรากฏใช้ของคำบุพบท แก่ สมัยสุโขทัย เอกสารที่นำมาวิเคราะห์มีจำนวน 13 รายการ อยู่ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 1900 – พ.ศ. 1960 รวมจำนวน 60 ปี เรียงตามลำดับปี พ.ศ. จากนั้นน้อยไปมากดังนี้ (1) จารึกนครชุม (พ.ศ. 1900) (2) จารึกพ่อขุนรามพล (พ.ศ. 1900) (3) จารึกวัดป่ามะม่วง ภาษาไทย หลักที่ 1 (พ.ศ. 1904) (4) จารึกวัดพระยืน (พ.ศ. 1914) (5) จารึกวัดช้างล้อม (พ.ศ. 1927) (6) จารึกปูนจิตขุนจืด (พ.ศ. 1935) (7) จารึกคำปู่สภ (พ.ศ. 1935) (8) จารึกกฎหมายลักษณะโจร (พ.ศ. 1940) (9) จารึกสองแคว (พ.ศ. 1947) (10) จารึกวัดป่าแดง (แผ่นที่ 1 - 3) (พ.ศ. 1949) (11) จารึกวัดโอสภาราม (พ.ศ. 1956) (12) จารึกวัดบูรพาราม (พ.ศ. 1956) และ (13) จารึกวัดศรีศักดิ์ (พ.ศ. 1960) อนึ่ง ประชุมจารึก ภาคที่ 8 จารึกสุโขทัย ของกรมศิลปากร พ.ศ. 2548 มีจำนวนจารึกมากกว่า 70 รายการ แต่เนื่องด้วยบางจารึกไม่ปรากฏ

การใช้คำบุพบท *แก่* หรือไม่เข้าตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้เบื้องต้น จึงไม่นำมาวิเคราะห์

กรอบแนวคิดที่ใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์

ประเด็นการศึกษาความหมายตามปริบทได้รับความสนใจจากนักภาษาศาสตร์ปริชานจำนวนมาก เช่น Brugman (1983) Lakoff (1987) Brugman & Lakoff (1988) Deane (1988) Karius (1989) Tyler & Evans (2003) Croft & Cruse (2004) Cruse (2006) Evans & Green (2006) และ Evans (2019) นักภาษาศาสตร์ปริชานมองว่า คำที่มีรูปภาษาเหมือนกัน มีความหมายมากกว่าหนึ่งความหมาย และความหมายเหล่านั้นโยงความสัมพันธ์กันได้เรียกว่า “คำหลายความหมาย” โดยทั่วไป ความหมายมักจะแปรไปตามปริบท ปริบทในที่นี้ หมายถึง ปริบททางภาษาที่คำปรากฏร่วม ความหมายที่แปรไปตามปริบทเรียกว่า “ความหมายตามปริบท” หากคำคำนั้นสามารถเชื่อมโยงความหมายไว้ในมโนทัศน์เดียวกันได้จะเรียกว่า “ความหมายมโนทัศน์”

ตัวอย่างการศึกษาคำหลายความหมายของ Brugman & Lakoff (1988) ศึกษาคำว่า “over” ในภาษาอังกฤษในปริบทต่าง ๆ เช่น “Sam walked over the hill.” “The painting is over the mantel.” “The board is over the hole.” (Brugman & Lakoff, 1988) ตัวอย่างแรกแปลว่า “แซมเดินข้ามเนินเขา” ตัวอย่างที่สองแปลว่า “รูปอยู่เหนือชั้นเตาผิง” และตัวอย่างสุดท้ายแปลว่า “แผ่นกระดานปิดคลุมรูอยู่” ทั้งสามตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า เมื่อคำว่า “over” ปรากฏในปริบทที่ต่างกัน จะส่งผลให้ความหมายแตกต่างกันไปด้วย นอกจากนี้ Brugman & Lakoff (1988) ยังได้ตั้งข้อสังเกตว่า ทั้งสามความหมาย สามารถมองเห็นความสัมพันธ์ร่วมกันหรือมีความหมายร่วมกัน คือ ‘เหนือ-ข้าม’ (ABOVE-ACROSS)¹² ดังนั้น การศึกษาของ Brugman & Lakoff (1988) จึงเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ว่า คำว่า “over” ในภาษาอังกฤษจัดเป็นคำหลายความหมาย และสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางความหมายได้ในลักษณะเครือข่ายทางความหมาย

Croft & Cruse (2004) และ Cruse (2006) มองว่า คำหลายความหมายในบางปริบทอาจจะเป็นเพียง “แง่มุมทางความหมาย” (semantic facet) เท่านั้น เช่น “Pete picked up the book.” “Pete found the book amusing.” “Pete was sitting in the lounge reading a book” และ “a new book” (Cruse, 2006 : 61) คำว่า ‘หนังสือ’ [BOOK]¹³ ปรากฏในปริบทที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ตีความ (construe)¹⁴ ของคำว่า ‘หนังสือ’ แตกต่างกันไปด้วย ตัวอย่างแรก แปลว่า ‘พิทหยิบหนังสือขึ้นมา’ ภาพที่อยู่ในใจ คือ หนังสือที่เป็น

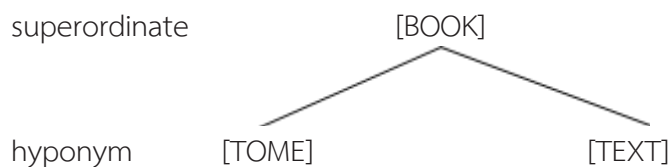
¹² บทความเรื่องนี้ใช้สัญลักษณ์อักษรภาษาอังกฤษตัวพิมพ์ใหญ่ที่มีขนาด ¼ ของตัวปกติ หมายถึง ความหมายมโนทัศน์ (conceptual meaning)

¹³ ตัวอักษรภาษาอังกฤษพิมพ์ใหญ่ที่อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยม [...] หมายถึง ความหมายระดับมโนทัศน์ซึ่งครอบคลุมความหมายย่อยอื่น ๆ ที่อยู่ภายใต้มโนทัศน์เดียวกัน เช่น [BOOK] ในภาษาอังกฤษ และ [หนังสือ] ในภาษาไทย

¹⁴ การตีความ (construal) หมายถึง “our manifest ability to conceive and portray the same situation in alternate ways.” (Langacker, 2013: 43) แปลว่า ‘ความสามารถที่เราเข้าใจเหตุการณ์เดียวกันด้วยวิธีการที่หลากหลาย’ กล่าวคือ ภาพเหตุการณ์เดียวกันอาจตีความเหตุการณ์แตกต่างกัน เช่น ภาพสุนัข รอยนต์ เกิดการกระแทกกัน อาจตีความโดยเรียบเรียงความเป็นภาษาว่า “รถชนสุนัข” หรือ “สุนัขถูกรถชน” เป็นตัวอย่างการตีความที่แตกต่างกัน

‘ตัวเล่ม’ ซึ่งมีลักษณะกายภาพหรือเป็นรูปธรรม แทนด้วยแ่งมุมทางความหมายว่า ‘ตัวเล่ม’ [TOME] ตัวอย่างที่สอง แปลว่า ‘พิชิตู้สึกว่าหนังสือตลกมาก’ ภาพที่อยู่ในใจตัวอย่างนี้ คือ หนังสือที่เป็น ‘เนื้อหา’ ซึ่งมีลักษณะเป็นนามธรรม แทนด้วยแ่งมุมทางความหมาย ‘เนื้อหา’ [TEXT] อย่างไรก็ตาม ในบางบริบท แ่งมุมทางความหมายทั้ง 2 แ่งมุม สามารถหลอมรวมเป็นมโนทัศน์เดียวกันได้ ดังปรากฏในตัวอย่างที่สาม แปลว่า ‘พิชิตู้อ่านหนังสือในห้องรับรอง’ คำว่า ‘หนังสือ’ เป็นได้ทั้งหนังสือที่เป็น ‘ตัวเล่ม’ และ ‘เนื้อหา’ ส่วนตัวอย่างสุดท้าย เกิดในบริบทที่กำกวม ภาพที่อยู่ในใจสามารถแทนด้วยแ่งมุมทางความหมายได้ทั้งสองมโนทัศน์ คือ หนังสือที่เป็น ‘ตัวเล่ม’ หรือหนังสือที่เป็น ‘เนื้อหา’ ก็ได้ ดังปรากฏในตัวอย่างสุดท้าย แปลว่า ‘หนังสือใหม่’ กล่าวคือ ‘หนังสือ’ อาจจะเป็นตัวเล่มของหนังสือซึ่งผลิตใหม่ ไม่ได้มีการแตะดัดมาก่อน หรืออาจจะเป็น ‘หนังสือ’ ที่เป็นตัวบทที่ได้รับการตีพิมพ์ใหม่ (ไม่ได้เกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพของหนังสือ) แนวคิดแ่งมุมทางความหมายนี้ เป็นการแก้ปัญหาหนึ่งเกี่ยวกับการศึกษาการมีหลายความหมายในภาษา โดยเฉพาะประเด็นเรื่องการจำแนกการมีหลายความหมายกับความหมายคลุมเครือ (vagueness) ออกจากกัน กล่าวคือ การศึกษาของ Brugman & Lakoff (1988) จำแนกประเภทย่อยของคำว่า “over” มากจนเกินไป อีกทั้งไม่สามารถแยกความหมายคลุมเครือออกจากการมีหลายความหมายได้ นักภาษาศาสตร์ในยุคหลัง จึงเรียกแนวทางศึกษาการมีหลายความหมายของ Brugman & Lakoff (1988) ว่า แนวทางการศึกษาแบบละเอียด (fine-grained approach) โดยเรียกตามวิธีการศึกษา อย่างไรก็ตาม แนวทางการศึกษาของ Brugman & Lakoff (1988) เหมาะสมในการศึกษาความหมายตามบริบทของคำบุพบท *แก่* เนื่องจากปรากฏในบริบทที่หลากหลาย อีกทั้งยังทำให้เห็นการไล่ระดับทางความหมาย และเห็นความสัมพันธ์ของแต่ละความหมายที่ขยายออกไปได้อย่างชัดเจนขึ้น

แนวคิดการมีหลายความหมายอาจจะจำแนกความหมายมากจนเกินไป Cruse (2006) ได้เสนอวิธีการสังเกตแ่งมุมทางความหมายโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ทางความหมายแบบคำจ่ากลุ่ม (superordinate) และคำลูกกลุ่ม (hyponym) ส่วนหนึ่งเพื่อแยกความหมายระหว่างการมีหลายความหมายกับความหมายคลุมเครือ ออกจากกัน กล่าวคือ หากสามารถจัดความสัมพันธ์ทางความหมายแบบคำจ่ากลุ่มและคำลูกกลุ่มได้ และคำจ่ากลุ่มครอบคลุมความหมายอื่น ๆ เข้าด้วยกัน แสดงว่าคำลูกกลุ่มนั้นเป็นเพียงแ่งมุมทางความหมาย ดังแผนภูมิที่ 1

แผนภูมิที่ 1 แสดงแ่งมุมทางความหมายของ [BOOK]

ที่มา: ปรับจาก Cruse (2006 : 61)

ประเด็นสำคัญของการศึกษาการมีหลายความหมายอีกประเด็นหนึ่งก็คือ บริบท (context) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการแปรความหมายไปตามบริบท Rice and Kabata (2007) ได้ศึกษาตัวบ่งชี้ ‘หมุดหมาย’ (ALLATIVE case marker)¹⁵ ตามแนวแบบลักษณ์ภาษาและภาษาศาสตร์ปริชาน ผลการศึกษาพบว่า บทบาททางความหมายของตัวบ่งชี้หมุดหมายมักแปรไปตามบริบท กล่าวคือ หากปรากฏในบริบทเกี่ยวกับปริภูมิ-เวลา (Spatio-temporal) มักจะเกี่ยวข้องกับบทบาททางความหมายสถานที่ (LOCATIVE) ตัวอย่างบริบท be at LOC เช่น “He went to the museum.” หากปรากฏในบริบทเกี่ยวกับสังคม (social) มักจะเกี่ยวข้องกับบทบาททางความหมายผู้รับสิ่งของ (RECIPIENT) ตัวอย่างบริบท give to ANIM เช่น “Makoto gave the toy to his brother.” หากปรากฏในบริบทเกี่ยวกับความคิด (mental) มักจะเกี่ยวข้องกับบทบาททางความหมายมโนทัศน์ (CONCEPTUAL) ตัวอย่างบริบท look at / appear to เช่น “Michiko met her teacher at the station.” หรือในบริบทที่เกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึก be angry เช่น “She was angry at him.” และหากปรากฏในบริบทเกี่ยวกับการให้เหตุผลเชิงตรรกะ (logical-textual) มักจะเกี่ยวข้องกับบทบาททางความหมายวัตถุประสงค์ (PURPOSE) ตัวอย่างบริบท use it for that เช่น “Let’s go looking for food.” จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า คำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัยปรากฏในบริบทที่เกี่ยวข้องกับ “พื้นที่” “สังคม” และ “มโนทัศน์” กล่าวคือ บริบทแรกเกี่ยวข้องกับพื้นที่เป็นการเคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง บริบทที่สองเกี่ยวข้องกับสังคมจะปรากฏในบริบทของการถ่ายโอนหน่วยร่วมแกนกลาง (theme) จากผู้ถ่ายโอนไปยังผู้รับ โดยผู้รับและผู้ถ่ายโอนมักเป็นมนุษย์ เมื่อการถ่ายโอนเสร็จสิ้น สิ่งที่ถูกถ่ายโอนจะสัมพันธ์กับการแสดงความเป็นเจ้าของด้วย คือ ผู้รับสิ่งของจะแสดงความเป็นเจ้าของวัตถุนั้นไปด้วย และบริบทสุดท้ายเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์หรือการรับรู้ที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ความรู้สึกและความเข้าใจที่สัมพันธ์กับความนึกคิด แนวคิดการปรากฏร่วมดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจะนำมาพิจารณาความหมายตามบริบทของคำบุพบท *แก่* ด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยเห็นประเด็นการศึกษา คำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัย บทบาททางความหมายที่ตามหลังคำบุพบท *แก่* มีความซับซ้อนซึ่งเกี่ยวข้องกับนามวลีและกริยาวลีที่ปรากฏร่วม ในการจำแนกบทบาททางความหมายของนามวลีที่ตามหลังคำบุพบท *แก่* อาจมีทั้ง “ความหมายตามบริบท” “แงุ่มความหมาย” และ “ความหมายมโนทัศน์” ดังนั้น ผู้วิจัยจึงประยุกต์กรอบแนวคิดความหมายตามบริบทตามอรรถศาสตร์ปริชานของ Brugman & Lakoff (1988) Croft & Cruse (2004) Cruse (2006) Rice & Kabata (2007) มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ ได้แก่ 1) “การมีหลายความหมาย” / “คำหลายความหมาย” 2) “ความหมายตามบริบท” 3) “แงุ่มทางความหมาย” และ 4) “ความหมายมโนทัศน์”

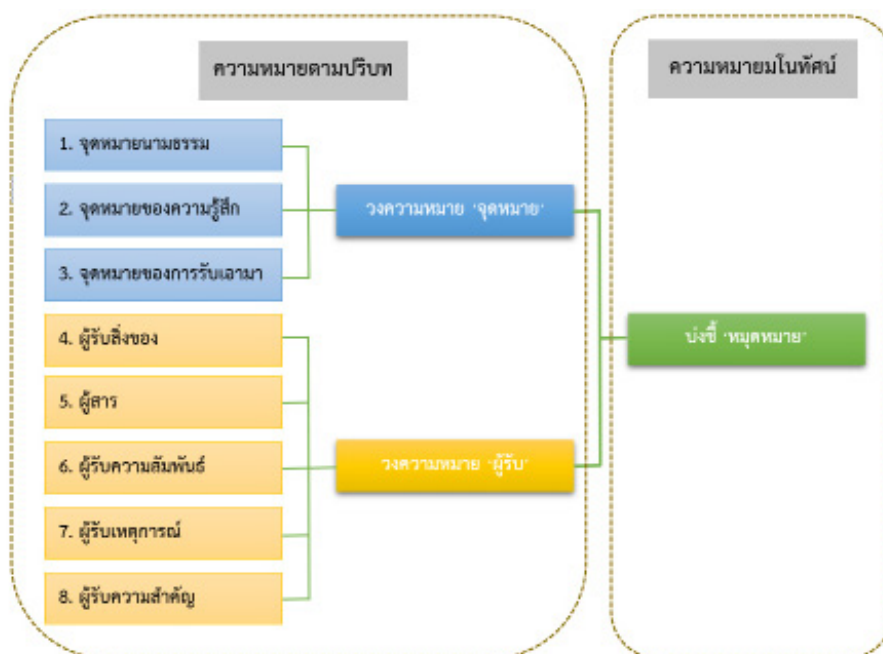
¹⁵ Crystal (1985: 12) ได้ให้นิยามตัวบ่งชี้หมุดหมาย คือ “a type of inflection which expresses the meaning of motion ‘to’ or ‘towards’ a place” ส่วน Trask (1993: 13) ให้นิยามตัวบ่งชี้หมุดหมายไว้ในทำนองเดียวกัน คือ “a case form which typically indicates the goal of motion”

นิยามศัพท์

1. การมีหลายความหมาย ในงานวิจัยเรื่องนี้ หมายถึง ปรากฏการณ์ที่คำบุพพท *แก่* ในสมัยสุโขทัยที่มีความหมายมากกว่าหนึ่งความหมาย และความหมายเหล่านั้นสัมพันธ์กัน เรียกคำที่มีความหมายในลักษณะนี้ว่า คำหลายความหมาย (polyseme)
2. ความหมายตามปริบท ในงานวิจัยเรื่องนี้ หมายถึง คำบุพพท *แก่* ในสมัยสุโขทัย เมื่อปรากฏในปริบทต่างกัน ความหมายก็จะแตกต่างกันไปด้วย เช่น คำบุพพท *แก่* ‘บ่งชี้จุดหมาย’ ปรากฏในโครงสร้าง ‘x เคลื่อนที่ไป *แก่* y’ หรือคำบุพพท *แก่* ‘บ่งชี้ผู้รับ’ ปรากฏในโครงสร้าง ‘x ทำให้ t เคลื่อนที่ไป *แก่* y’
3. แง่มุมทางความหมาย ในงานวิจัยเรื่องนี้ หมายถึง คำบุพพท *แก่* ในสมัยสุโขทัย ความหมายของคำบุพพท *แก่* ที่มีความหมายใกล้เคียงกัน และสามารถหลอมรวมความหมายเหล่านั้นอยู่ในมโนทัศน์เดียวกันได้ โดยแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายในลักษณะคำจำกัดกลุ่ม และคำลูกกลุ่ม
4. ความหมายมโนทัศน์ ในงานวิจัยเรื่องนี้ หมายถึง คำบุพพท *แก่* ในสมัยสุโขทัย ที่มีความหมายมากกว่าหนึ่งความหมาย และสามารถมองเห็นความหมายร่วมกันเป็นหนึ่งมโนทัศน์

ความหมายของคำบุพพท *แก่* ในสมัยสุโขทัย

ความหมายของคำบุพพท *แก่* ในสมัยสุโขทัย จำแนกความหมายออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ 1) ความหมายตามปริบท และความหมายมโนทัศน์ สรุปดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2 แสดงความหมายตามปริบทและความหมายมโนทัศน์
ของคำบุพบท แก่ ในสมัยสุโขทัย

1. ความหมายตามปริบทของคำบุพบท แก่ ในสมัยสุโขทัย

ความหมายตามปริบทของคำบุพบท แก่ ในสมัยสุโขทัย จำแนกออกเป็น 2 วงความหมาย ได้แก่ วงความหมายที่เกี่ยวข้องกับตัวบ่งชี้ 'จุดหมาย' และ 2) วงความหมายเกี่ยวกับตัวบ่งชี้ 'ผู้รับ' วงความหมายทั้ง 2 กลุ่ม เมื่อปรากฏในปริบทภาษาที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดความหมายที่แปรไปตามปริบท 8 ความหมาย ได้แก่ 1) 'บ่งชี้จุดหมายนามธรรม' 2) 'บ่งชี้จุดหมายของความรู้สึก' 3) 'บ่งชี้จุดหมายของการรับเอามา' 4) 'บ่งชี้ผู้รับสิ่งของ' 5) 'บ่งชี้ผู้รับสาร' 6) 'บ่งชี้ผู้รับความสัมพันธ์' 7) 'บ่งชี้ผู้รับเหตุการณ์' และ 8) 'บ่งชี้ผู้รับความสำคัญ' ดังนี้

1.1 ความหมายตามปริบทในวงความหมายเกี่ยวกับ 'จุดหมาย' หมายถึง คำบุพบท แก่ ทำหน้าที่บ่งชี้บทบาททางความหมายของนามวลีที่ตามหลัง ความหมายตามปริบทกลุ่มนี้ปรากฏในโครงสร้าง

“นามวลี₁ + กริยาเคลื่อนไหว + (นามวลี₂) + แก่ + นามวลี₃”¹⁶ ความหมายตามปริบทของคำบุพบท แก่ บ่งชี้ ‘จุดหมาย’ จำแนกออกเป็น 3 ความหมาย ได้แก่ ‘บ่งชี้จุดหมายนามธรรม’ ‘บ่งชี้จุดหมายของความรู้สึก’ และ ‘บ่งชี้จุดหมายของการรับเอามา’ ดังนี้

1.1.1 ความหมายตามปริบทของคำบุพบท แก่ บ่งชี้ ‘จุดหมายนามธรรม’ เกิดในโครงสร้าง ‘x เคลื่อนที่ไป แก่ y’ โดย x ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำ ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการเคลื่อนไหวไปสู่อะไร y ซึ่งเป็นจุดหมายที่เป็นนามธรรม พบจำนวน 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2 ดังตัวอย่างที่ 1

ตัวอย่างที่ 1

“พระพุทธเจ้าตรัสแก่สรรพพญุตญาณเป็นพระพุทธเจ้าเมืองก่อนอื่น”

(The Incription Meeting Part 8, 2005 : 62)

ตัวอย่างที่ 1 เป็นข้อความมาจากจารึกนครชุม (พ.ศ. 1900) คำบุพบท แก่ ทำหน้าบ่งชี้ ‘จุดหมายนามธรรม’ ในปริบทนี้ กล่าวถึง พระพุทธเจ้าบรรลุนิพพานหรือปัญญาที่รู้ทุกสิ่ง (คำว่า สรรพพญุตญาณ หมายถึง ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า) คำว่า “ตรัส” ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง พูด แต่เป็นกริยาสัญลักษณ์ประเภทหนึ่ง หมายถึง รู้แจ้ง (ใช้เฉพาะพระพุทธเจ้า) (The Royal Institute, 2011 : 459) ตัวอย่างนี้เป็นการเคลื่อนไหวแบบอุปลักษณ์ (metaphor) คือ เปรียบพระพุทธเจ้าเคลื่อนที่จากสภาวะหนึ่ง (สภาวะที่ยังไม่ได้เป็นพระพุทธเจ้า) ไปยังอีกสภาวะหนึ่ง (สภาวะที่เป็นพระพุทธเจ้า คือ การตรัสรู้)

1.1.2 ความหมายตามปริบทของคำบุพบท แก่ บ่งชี้ ‘จุดหมายของความรู้สึก’ เกิดในโครงสร้าง ‘x รู้สึก แก่ y’ โดย x ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำให้อารมณ์ความรู้สึกซึ่งมีลักษณะที่เป็นนามธรรมเคลื่อนที่ไปสู่จุดหมาย คือ y ซึ่งส่วนใหญ่เป็นมนุษย์ พบจำนวน 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7 ดังตัวอย่างที่ 2

¹⁶ โครงสร้างคำบุพบท แก่ ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดหมายขยายความได้ดังนี้

1. นามวลี₁ คือ ผู้กระทำ
2. กริยาเคลื่อนไหว คือ คำกริยาที่มีความหมายว่ามีการเคลื่อนที่จากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง จำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กริยาแสดงการเคลื่อนไหวแบบกายภาพ คือ กริยาแสดงการเคลื่อนไหวแบบรูปธรรม กริยากลุ่มนี้ ได้แก่คำว่า ย้าย, เคลื่อน, ไป, มา ฯลฯ ตัวอย่าง น้องวิ่งไปหาแม่ คำว่า วิ่ง แสดงการเคลื่อนที่ทางกายภาพของน้องเคลื่อนที่ไปหาจุดหมายคือแม่ และ 2.2) กริยาเคลื่อนไหวแบบนามธรรม คือ กริยาแสดงการเคลื่อนที่แบบรูปธรรม กริยากลุ่มนี้จะไม่พบการเคลื่อนที่อย่างชัดเจนเหมือนกลุ่มแรกแต่เป็นการเคลื่อนที่เกี่ยวกับการรับรู้ เข้าใจ ทางประสาทสัมผัส เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “กริยาสัญลักษณ์” เช่น หลอนทอดสายตาไปยังภาพบนฝาผนัง คำว่า ทอด จัดเป็นกริยาสัญลักษณ์หรือกริยาเคลื่อนไหวแบบนามธรรม (ปรับนิยามจาก Office of the Royal Society, 2017: 290, 326) 2.1) อนึ่ง ตามแนวทางการศึกษาภาษาตามแนวทางอรรถศาสตร์ปรีชาญาณยอมรับว่ากริยาสัญลักษณ์เป็นการเคลื่อนที่อย่างหนึ่ง (Loannou, 2018)

3. นามวลี₂ คือ หน่วยร่วมแกนกลาง อาจปรากฏหรือไม่ก็ได้

4. นามวลี₃ คือ จุดหมายของการเคลื่อนที่

ตัวอย่างที่ 2

“มหาธรรมราชาในศาสนาใจสบรรธาแก้ไตรสรนาถาภิรสุทธิ จึง
ไปปล่ปลละสมบัติพัฒน์ทั้งหลายเสียแล้ว”

(The Incription Meeting Part 8, 2005 : 144)

ตัวอย่างที่ 2 เป็นข้อความมาจากจารึกวัดช้างล้อม (พ.ศ. 1927) คำบุพบท แก้ ทำหน้าที่บ่งชี้ ‘จุดหมายของความรู้สึก’ ในบริบทนี้ กล่าวถึง พระมหาธรรมราชาที่มีความเลื่อมใส (งอร) ศรัทธาในพระพุทธศาสนาจึงสละราชสมบัติ คำว่า “สบรรธา” (ศรัทธา) เป็นกริยาสัณฐานแสดงความรู้สึกเชื่อ/ศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา จุดหมายแสดงความรู้สึกในที่นี้ คือ “ไตรสรนาถ” หมายถึง พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์ มีความหมายเช่นเดียวกับไตรสรณคมน์คือการยึดถือพระรัตนตรัยว่าเป็นที่พึ่งที่ระลึกโดยการน้อมนำพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ มาเป็นแนวทางประพฤติปฏิบัติ ดังนั้น ในบริบทนี้ “สบรรธา” เป็นความรู้สึกที่เคลื่อนที่ไปยังไตรสรนาถซึ่งเป็นความรู้สึกของพระมหาธรรมราชา สาเหตุที่ผู้วิจัยจำแนกคำบุพบท แก้ ในบริบทนี้ทำหน้าที่บ่งชี้ ‘จุดหมายของความรู้สึก’ เนื่องจากการแสดงความรู้สึกสามารถปรากฏได้ทั้งสิ่งมีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ แต่ความรู้สึกนั้นเคลื่อนที่ไปยังจุดหมายเหมือนกัน โดยจุดหมายนั้นอาจจะทำหน้าที่เป็นผู้รับความรู้สึกหรือไม่ก็ได้

1.1.3 ความหมายตามบริบทของคำบุพบท แก้ บ่งชี้ ‘จุดหมายของการรับเอามา’ เกิดในโครงสร้าง ‘x ขออะไร แก้ y’ โดย x ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำการขอบางสิ่งบางอย่างจาก y ซึ่งเป็นจุดหมายของการขอ พบจำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3 ดังตัวอย่างที่ 3

ตัวอย่างที่ 3

“นายสรศักดิ์ขอป่าสร้างเป็นนา แก้พ่อยุ่หัวใจตำบลบ้านสุกพอมน้อย”

(The Incription Meeting Part 8, 2005 : 144)

ตัวอย่างที่ 3 มาจากจารึกวัดสรศักดิ์ (พ.ศ. 1960) คำบุพบท แก้ ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้ ‘จุดหมายของการรับเอามา’ ในบริบทนี้ กล่าวถึง นายสรศักดิ์ขอพื้นที่ป่าจากเจ้าท่านออกญาธรรมราชาเพื่อนำพื้นที่ป่าเหล่านั้นนำมาเป็นพื้นที่เพื่อสร้างอาราม ดังนั้น ในบริบทนี้ “พ่อยุ่หัวใจ” แสดงบทบาททางความหมายเป็นจุดหมายของการรับเอามา สาเหตุที่ผู้วิจัยจำแนกคำบุพบท แก้ ในบริบทนี้ทำหน้าที่บ่งชี้ ‘จุดหมายของการรับเอามา’ แทนที่จะเรียก ‘แหล่งเดิม’ หรือ ‘แหล่งที่มา’ เนื่องจาก เมื่อพิจารณาในบริบท จะเห็นได้ว่าคำบุพบท แก้ ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ ‘แหล่งเดิม’ หรือ ‘แหล่งที่มา’ ในสมัยสุโขทัยคำว่า แต่ มีความหมายพื้นฐาน (basic meaning) ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ ‘แหล่งเดิม’ หรือ ‘แหล่งที่มา’ อยู่แล้ว เช่น “อันหนึ่งโสดนับแต่ปีสถาปนาพระมหาธาตุนี้ไปเมื่อนาน” (The Inscriptions Meeting Part 8, 2005: 61) ส่วนคำบุพบท แก้ มีความหมายพื้นฐานบ่งชี้ ‘จุดหมาย’ ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ตามบริบทที่คำปรากฏและพิจารณาบริบทแวดล้อมของการใช้คำอื่น ๆ ที่มีโน้ตสนธิใกล้เคียงกันด้วย

ในมุมมองแบบลักษณะภาษา (typological perspective) การบ่งชี้จุดหมาย (GOAL-marking) มักเป็นการเคลื่อนที่ที่เกิดจากมนุษย์เป็นผู้กระทำการเคลื่อนไปยังสถานที่ ดังไรซ์และคาบาตะ (Rice & Kabata, 2007 : 451 - 514) ได้ศึกษารูปแบบของการบ่งชี้จุดหมาย (ALLATIVE-marking) ในภาษาต่าง ๆ พบว่าจุดหมายของการเคลื่อนที่ในภาษาต่าง ๆ ล้วนเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับสถานที่ เช่น “She walked to school.” (ภาษาอังกฤษ) “Kare wa hakubutukan ni it-ta.” (ภาษาญี่ปุ่น) แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า ‘He went to the museum.’ และ “Ngaya wadyaala balbaragu” (ภาษาบิद्यารา (Bidyara)) แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า ‘I was going to the river.’ คำที่ขีดเส้นใต้ ได้แก่ *to*, *ni* และ *gu* ล้วนบ่งชี้ ‘จุดหมาย’ ทั้งสิ้น กล่าวคือ คำว่า *to* ในภาษาอังกฤษเป็นคำบุพบท *to* บ่งชี้นามวลีที่ตามหลัง แสดงบทบาททางความหมายบอกสถานที่ ‘โรงเรียน’ ส่วนคำว่า *ni* ในภาษาญี่ปุ่นเป็นคำปัจจัยิมบท (postposition) *ni* บ่งชี้นามวลีที่นำหน้า แสดงบทบาททางความหมายบอกสถานที่ ‘พิพิธภัณฑ์’ และคำว่า *gu* ในภาษาบิद्यาราเป็นหน่วยคำเติม (affix) ซึ่งเป็นหน่วยคำไม่อิสระ ในที่นี้หน่วยคำเติมปรากฏในตำแหน่งท้าย (suffix) คือ “balbaragu” บ่งชี้บทบาททางความหมายแสดงสถานที่ “แม่น้ำ” เมื่อพิจารณาคำว่า *to* ในภาษาอังกฤษ (สมัยปัจจุบัน) และคำว่า *แก่* ในภาษาไทย (สมัยสุโขทัย) พบว่า คำบุพบท *แก่* ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ที่เป็นจุดหมายเกี่ยวกับสถานที่ พบแต่เพียงจุดหมายที่เป็นนามธรรม ในโครงสร้าง ‘x เคลื่อนที่ไป *แก่* y’ และจุดหมายที่เป็นมนุษย์ ในโครงสร้าง ‘จุดหมายของความรู้สึก’ และ ‘จุดหมายของการรับเอา’ โดยเฉพาะโครงสร้างแรก คือ ‘x เคลื่อนที่ไป *แก่* y’ พบตัวอย่างน้อยมาก จึงชวนให้สันนิษฐานได้ว่า คำบุพบท *แก่* ที่ทำหน้าที่บ่งชี้ ‘จุดหมาย’ อาจจะไม่ใช้ความหมายดั้งเดิมของคำบุพบท *แก่* ในภาษาไทย แต่ได้รับอิทธิพลจากสำนวนแปลจากภาษาอื่น ดังที่ อัสนี พุนรักษ์ (Poolrak, 2017) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ข้างต้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวเป็นประเด็นที่นำศึกษาต่อไป

1.2 ความหมายตามปริบทในวงความหมายเกี่ยวกับ ‘ผู้รับสิ่งของ’ หมายถึง คำบุพบท *แก่* ทำหน้าที่บ่งชี้บทบาททางความหมายของนามวลีที่ตามหลัง ความหมายตามปริบทกลุ่มนี้ปรากฏในโครงสร้าง “นามวลี₁ + กริยาแสดงการถ่ายโอน¹⁷ + นามวลี₂ + *แก่* + นามวลี₃” ความหมายตามปริบทของคำบุพบท *แก่* บ่งชี้ ‘ผู้รับ’ จำแนกออกเป็น 6 ความหมาย ได้แก่ ‘บ่งชี้ผู้รับสิ่งของ’ ‘บ่งชี้ผู้รับรู้’ ‘บ่งชี้ผู้รับความสำคัญ’ ‘บ่งชี้ผู้รับเหตุการณ์’ ‘บ่งชี้ผู้รับสาร’ และ ‘บ่งชี้ผู้รับความสัมพันธ์’ ดังนี้

¹⁷ กริยาแสดงการถ่ายโอน (transfer verb) ซึ่งปรากฏในหน่วยสร้างทวิกรรม (ditransitive constructions) จำแนกออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

1. คำกริยาที่มีความหมายของการให้หรือการเปลี่ยนแปลงเจ้าของ (verb with an inherent sense of giving or change of possession) เช่น *ให้, มอบ, บิ่อม, วย(พร), คิน, ขดใช้, ทอน, ขย* ฯลฯ ตัวอย่าง “สมชายมอบของขวัญ*แก่*ให้เด็กนักเรียน” “สมชายป้อนข้าว*แก่*ให้เด็ก” “สมชายคืนหนังสือ*แก่*ให้ห้องสมุด” “สมชายอุยพร*แก่*ให้ลูกศิษย์” และ “สมชายขายรถ*แก่*ให้เพื่อน” ทั้งนี้ หากประโยคนั้นมีคำว่า *ให้* เป็นคำกริยาหลัก จะไม่สามารถแทนที่คำว่า *ให้* ในโครงสร้างกริยาเรียงซ้อนกัน 2 ตัวได้ เช่น “สมชายให้เงิน*แก่*ให้เด็ก”
2. คำกริยาที่มีความหมายของการให้ข้อมูลข่าวสาร (verb of imparting information) เช่น *สอน, บอก, แจ้ง, แนะนำ* ฯลฯ ตัวอย่าง “สมชายสอนคณิตศาสตร์*แก่*ให้นักเรียน” “สมชายแจ้งข่าวร้าย*แก่*ให้เพื่อน” “สมชายแนะนำหนังสือ*แก่*ให้เพื่อน”
3. คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุ (verb of caused motion) เช่น *ส่ง, ยื่น, มอบ, เตะ, ขว้าง* ฯลฯ คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ที่ถูกก่อเหตุในภาษาไทยปัจจุบันจะไม่ปรากฏกับคำว่า *แก่* แต่จะใช้คำกริยา *ให้* แทน ตัวอย่าง “สมชายส่งเงิน*ให้*พ่อ” “สมชายหยิบหนังสือ*ให้*ลูกชาย” และ “สมชายเตะลูกบอล*ให้*ลูกชาย”
4. คำกริยาแสดงการสร้างสรรค (verb of creation) เช่น *สร้าง, แต่ง, วาด* ฯลฯ คำกริยาแสดงการสร้างสรรคในภาษาไทยปัจจุบันจะไม่ปรากฏกับคำว่า *แก่* แต่จะใช้คำกริยา *ให้* แทน ตัวอย่าง “สมชายสร้างบ้าน*ให้*แม่” “สมชายแต่งเรียงความ*ให้*ลูก” และ “สมชายวาดรูป*ให้*เด็ก” (Thepkanjana, 2010, 415 – 417)

1.2.1 ความหมายตามบริบทของคำบุพบท *แก่* บ่งชี้ ‘ผู้รับสิ่งของ’ เกิดในโครงสร้างภาษา 3 โครงสร้าง ได้แก่ 1) โครงสร้าง ‘*x* ให้อะไร ^[+รูปธรรม] *แก่* *y*’ 2) โครงสร้าง ‘*x* ไว้อะไร ^[±รูปธรรม] *แก่* *y*’ และ 3) โครงสร้าง ‘*x* ให้อะไร ^[-รูปธรรม] *แก่* *y*’ กล่าวคือ *x* ทำหน้าที่เป็นผู้กระทำส่วนใหญ่เป็นมนุษย์ทำให้หน่วยร่วมแกนกลาง (รูปธรรม / นามธรรม) ถ่ายโอนไปยัง *y* ทำหน้าที่แสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้รับสิ่งของซึ่งอาจเป็นมนุษย์หรือทำหน้าที่คล้ายกับมนุษย์ก็ได้ ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการถ่ายโอน พบจำนวน 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 54 ดังตัวอย่างที่ 4

ตัวอย่างที่ 4

- (ก) “ศักราชขึ้นเกล้าตัว วอคนพศกนั้นไซ้พระบรมราชาธิบดีศรีมหาจักรพรรดิราช แลพระมาตุราชและพระมาตุจฉาเจ้า และท่านเสด็จขึ้นมาให้ทานช้างเผือกแลราชรถ*แก่*พระสงฆ์ทุกเมือง
(The Incription Meeting Part 8, 2005 : 199)
- (ข) “พ่อตายไว้*แก่*ลูก ลูกตายไว้*แก่*หลาน หลานตายไว้*แก่*เหลน”
(The Incription Meeting Part 8, 2005 : 463)
- (ค) “อีกพระสงฆ์สบสังวาสอันมาถวายพระพร*แก่*พระมหาเถรเจ้า”
(The Incription Meeting Part 8, 2005 : 198)

ตัวอย่างที่ 4 (ก) – (ค) ล้วนจัดอยู่ในความหมายตามบริบทของคำบุพบท *แก่* ทำหน้าที่บ่งชี้ ‘ผู้รับสิ่งของ’ โดยตัวอย่างที่ 4 (ก) ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการถ่ายโอน ตัวอย่างที่ 4 (ข) ไม่ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการถ่ายโอนแต่มีความหมายที่แสดงถึงการถ่ายโอน และตัวอย่างที่ 4 (ค) คล้ายกับตัวอย่างที่ 4 (ก) แต่ต่างกันตรงที่หน่วยร่วมแกนกลางเป็นนามธรรม กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 4 (ก) เป็นข้อความมาจากจารึกสรศักดิ์ (พ.ศ. 1960) ในบริบทนี้ กล่าวถึง พระบรมราชาธิบดีศรีมหาจักรพรรดิราชกับพระมาตุราชและพระมาตุจฉาพระราชทานช้างเผือกและราชรถให้แก่พระสงฆ์ ดังนั้น พระสงฆ์จึงแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้รับสิ่งของ ตัวอย่างที่ 4 (ข) เป็นข้อความมาจากจารึกสองแคว (พ.ศ. 1947) ในบริบทนี้ กล่าวถึง การถ่ายโอนมรดก/ยกมรดก/ยกทรัพย์สินสมบัติให้แก่ผู้สืบสันดาน คือ หากพ่อตายมรดกนั้นจะตกเป็นของลูก หากลูกตายมรดกนั้นจะตกเป็นของหลาน และหากหลานตายมรดกนั้นจะตกเป็นของเหลน ดังนั้น นามวลีที่ปรากฏหลังคำบุพบท *แก่* ล้วนแสดงบทบาททางความหมายบ่งชี้ ‘ผู้รับสิ่งของ’ และตัวอย่างที่ 4 (ค) เป็นข้อความมาจากจารึกวัดสรศักดิ์ (พ.ศ. 1960) คำบุพบท *แก่* ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ ‘ผู้รับสิ่งของที่เป็นนามธรรม’ ในบริบทกล่าวถึง พระสงฆ์ที่อยู่ร่วมทำสังฆกรรมด้วยกันได้ถวายพระพรแก่พระมหาเถรเจ้า ดังนั้น พระมหาเถรเจ้าจึงทำหน้าที่เป็นผู้รับนามธรรมคือคำอวยพร

อนึ่ง คำกริยา *ไว้* ตัวอย่างที่ 4 (ข) แม้จะได้เป็นกริยาแสดงการถ่ายโอนแต่ผู้วิจัยจำแนกให้อยู่ในวงความหมายของผู้รับสิ่งของ เนื่องจากเมื่อพิจารณาทั้งหน่วยสร้าง จะพบว่า คำว่า *ไว้* เมื่อปรากฏในโครงสร้างดังกล่าวแล้ว

ผู้อ่านสามารถตีความจากบริบทได้ว่า มรดกได้เกิดการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์จากพ่อไปสู่ลูก จากลูกไปสู่หลาน จากหลานไปสู่เหลน ความรู้ดังกล่าวผู้อ่านใช้ความรู้เชิงสารานุกรม (encyclopaedic knowledge) เกี่ยวกับการถ่ายโอนทรัพย์สินทางเครือญาติ หากผู้ใดผู้หนึ่งที่เป็นญาติเสียชีวิต มรดกเหล่านั้นย่อมตกเป็นของลูกหลาน แวน วาลิน และลาโพลล่า (Van Valin & LaPolla, 1997 : 383) จัดให้โครงสร้าง ‘x ถ่ายโอน t ให้เคลื่อนที่ไป แก่ y’ เป็นผู้รับประโยชน์รับสิ่งของด้วย เนื่องจากโครงสร้างดังกล่าวนี้สามารถตีความได้ 2 ลักษณะ คือ เป็นเหตุการณ์ถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ก็ได้หรือเป็นเหตุการณ์รับประโยชน์ก็ได้ ตัวอย่างที่ 4 (ก) – (ค) หากสิ่งที่ถ่ายโอน เช่น ช้างเผือก ราชรถ มรดก พร ฯลฯ มีประโยชน์ต่อผู้รับ ผู้ที่ได้รับสิ่งที่ถูกถ่ายโอนอาจเรียกว่า ‘ผู้รับประโยชน์รับสิ่งของ’ ด้วยก็ได้ กล่าวคือ ผู้รับแสดงบทบาททางความหมายทั้งเป็นผู้รับสิ่งของและเป็นผู้รับประโยชน์ในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ บทบาททางความหมายบ่งชี้ ‘ผู้รับประโยชน์รับสิ่งของ’ และ ‘แสดงความเป็นเจ้าของ’ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด สอดคล้องกับการศึกษาของ Rice & Kabata (2007) และ Malchukov et al. (2010) ที่มองว่า บทบาททางความหมายบ่งชี้ ‘ผู้รับประโยชน์รับสิ่งของ’ และ ‘แสดงความเป็นเจ้าของ’ โดยแสดงความสัมพันธ์แบบต่อเนื่อง คือ เมื่อเกิดการรับสิ่งของแล้ว ผู้รับสิ่งของก็จะเป็นผู้ครอบครองสิ่งของนั้นไปด้วย

1.2.2 ความหมายตามบริบทของคำบุพบท แก่ บ่งชี้ ‘ผู้รับสาร’ เกิดในโครงสร้าง ‘x บอกอะไร แก่ y’ กล่าวคือ x เป็นผู้กระทำบอกสาร และ y เป็นผู้รับสาร โดยปรากฏร่วมกับกริยาแสดงการสื่อสาร เช่น *บอก เล่า ทูล ว่า เรียน* ฯลฯ พบจำนวน 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 13 ดังตัวอย่างที่ 5

ตัวอย่างที่ 5

“พระมหาเถรเจ้าจึงให้บอกแก่ฝูงอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย”

(The Incription Meeting Part 8, 2005 : 62)

ตัวอย่างที่ 5 เป็นข้อความมาจากจารึกวัดพระยืน (พ.ศ. 1914) คำบุพบท แก่ ทำหน้าที่บ่งชี้ ‘ผู้รับสาร’ ในบริบทนี้ กล่าวถึง พระมหาเถรบอกสารให้แก่ฝูงอุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย ปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงการสื่อสารในที่นี้คือ *บอก* ดังนั้น ฝูงอุบาสกอุบาสิกาจึงแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้รับสาร

ไรซ์และคาบาตะ (Rice & Kabata, 2007 : 471) เรียกผู้รับในเหตุการณ์การรับสารในลักษณะนี้ว่า addressee เช่น “She told the story to the child” แปลว่า ‘เธอบอกเรื่องราวให้เด็กฟัง’ ในประโยคนี้ *to* ทำหน้าที่บ่งชี้นามวลีที่ตามหลังคำว่า *to* แสดงบทบาททางความหมาย ‘ผู้รับสาร’ ในภาษาอื่น ๆ มีลักษณะเช่นเดียวกับภาษาอังกฤษ เช่น ภาษาฟาร์ซี (Farsi) ในประโยคที่ว่า “arde ba man inglisi sohbatkard” แปลเป็นภาษาอังกฤษว่า ‘A man spoke to me in English.’ คำว่า “ba” ในภาษาฟาร์ซีบ่งชี้ นามวลีที่ตามหลัง คือ คำว่า “man” แสดงบทบาททางความหมาย ‘ผู้รับสาร’ สาเหตุที่ต้องแยกประเภทผู้รับสารออกจากผู้รับสิ่งของก็เป็นเพราะคำกริยาที่ปรากฏรวมอาจจะไม่ปรากฏกับคำกริยาแสดงการถ่ายโอนก็ได้ แต่จะมีคำกริยาเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร เช่น *บอกแก่ ทูลแก่ เรียนแก่* ฯลฯ ซึ่งเป็นโครงสร้างเฉพาะของผู้รับสาร

1.2.3 ความหมายตามบริบทของคำบุพบท *แก่* บ่งชี้ ‘ผู้รับความสัมพันธ์’ เกิดในโครงสร้าง ‘x เป็นญาติ *แก่* y’ คือ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง พบจำนวน 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8 ดังตัวอย่างที่ 6

ตัวอย่างที่ 6

(ก) “อันว่าพระเศลาจารึกเจ้าทั้งสองแสนนา อันธรรมิกราช ผู้เป็นลูกรัก
*แก่*พระญาผายู เป็นหลาน*แก่*พระญาคำฟู เป็นหลาน*แก่*พระญามังราย”

(The Incription Meeting Part 8, 2005 : 130)

(ข) “พระยาหล่อไทยราช ผู้เป็นลูกพระยาเลอไทย เป็นหลาน*แก่*พระยาราม
ราช”

(The Incription Meeting Part 8, 2005 : 59)

ตัวอย่างที่ 6 (ก) – (ข) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะ ‘x เป็นญาติ *แก่* y’ กล่าวคือ ตัวอย่างที่ 6 (ก) มาจากจารึกวัดพระยืน (พ.ศ. 1914) ในกริยาวลีที่ว่า “เป็นลูกรัก*แก่*พระญาผายู” “เป็นหลาน*แก่*พระญาคำฟู” และ “เป็นหลาน*แก่*พระญามังราย” ส่วนตัวอย่างที่ 6 (ข) มาจากจารึกนครชุม (พ.ศ. 1900) ในกริยาวลีที่ว่า “เป็นหลาน*แก่*พระยารามราช” น่าสังเกตว่า “ผู้เป็นลูกพระยาเลอไทย” เหตุใดจึงไม่ปรากฏคำบุพบท *แก่* แต่ในวลีถัดมา “เป็นหลาน*แก่*พระยารามราช” เหตุใดจึงปรากฏคำบุพบท *แก่* ทั้งที่อยู่ในจารึกนครชุมเหมือนกัน

ข้อสันนิษฐานประการหนึ่งก็คือ โครงสร้าง ‘x เป็นญาติ *แก่* y’ อาจเกิดจากการติดสำนวนบาลีตามที อัสนี พุนรักษ์ (Poolrak, 2017) ได้เสนอไว้ ส่วนที่ไม่ปรากฏคำบุพบท *แก่* นั้น อัสนี พุนรักษ์ (Poolrak, 2017 : 148 – 149) ได้สันนิษฐานไว้ 2 ประการ คือ ประการแรก อาจเป็นเพราะผู้ประพันธ์จารึกนครชุมใช้ตามสำนวนไทย และประการที่สอง อาจเป็นการติดสำนวนบาลีลักษณะหนึ่ง โดยมองว่า ผู้เป็นลูกพระยาเลอไทย เป็นอนุพาทย์ขยายนาม “พระยาหล่อไทยราช” โดยในไวยากรณ์บาลี ส่วนขยายที่ขึ้นต้นด้วย ‘ผู้เป็น...’ มักอยู่ในรูปคำสมาส และในการแปลคำสมาสอาจจะการออกสำเนียงอายตนิบาตของศัพท์หน้าในภาษาบาลีได้ เพราะศัพท์หน้าไม่ปรากฏวิภัตติ เช่น “...เวเทหิปุตโต (อชาตสตุตฺ) (พระเจ้าอชาตศัตรู)...ผู้เป็นบุตรนางเวเทหิ” ดังนั้น ในวลี “ผู้เป็นลูกพระยาเลอไทย” จึงไม่ปรากฏคำบุพบท *แก่* หน้า “พระยาเลอไทย” เนื่องจากหากคิดเป็นภาษาบาลีแล้ว “พระยาเลอไทย” คือศัพท์ที่ไม่ปรากฏรูปวิภัตติ เช่นเดียวกับ “เวเทหิปุตโต” ซึ่งมีคำว่า “เวเทหิ” เป็นศัพท์หน้า ไม่ปรากฏรูปวิภัตติ

จากข้อสันนิษฐานข้างต้น อาจเป็นไปได้ว่าในสมัยนั้นมีรูปเขียนเพื่อแสดงความสัมพันธ์ทางเครือญาติหรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 โครงสร้าง คือ ‘x เป็นญาติ *แก่* y’ และ ‘x เป็นญาติ y’ โครงสร้างแรก คือ ปรากฏคำบุพบท *แก่* อาจจะได้รับอิทธิพลจากสำนวนแปลบาลี ส่วนโครงสร้างที่สอง คือ ไม่ปรากฏคำบุพบท *แก่* ซึ่งเป็นโครงสร้างในภาษาไทย ทั้งสองรูปแบบสามารถใช้แทนที่กันอย่างแพร่หลายโดยไม่ทำให้ความหมายหลักเปลี่ยนไป

เช่นเดียวกับหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของในปัจจุบัน คือ ปรากฏตัวบ่งชี้แสดงความเป็นเจ้าของหรือไม่ก็ได้ ซึ่งปรากฏในโครงสร้าง ‘x ของ y’ หรือ ‘x y’ เช่น “พ่อของฉัน” หรือ “พ่อฉัน” สรรณ์ แอบเงิน (Abngern, 2016) ได้ศึกษาหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทย พบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 7 หน่วยสร้าง ได้แก่ 1) กรรมสิทธิ์ในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 2) ส่วน-ร่างกาย 3) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 4) ส่วนย่อย-ส่วนใหญ่ 5) คุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง 6) เหตุการณ์-ผู้ร่วมเหตุการณ์ และ 7) หัวข้อของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ผลการศึกษาของสรณ์ แอบเงิน เมื่อเปรียบเทียบกับคำบุพบท แก่ ในสมัยสุโขทัยคล้ายกับหน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของประเภทความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

1.2.4 ความหมายตามปริบทของคำบุพบท แก่ บ่งชี้ ‘ผู้รับเหตุการณ์’ เกิดในโครงสร้าง ‘x ทำอะไร แก่ y’ เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำอะไรบางอย่างกับผู้รับเหตุการณ์นั้น ๆ พบจำนวน 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10 ดังตัวอย่างที่ 7

ตัวอย่างที่ 7

“...จึงบำเรอแก่พระมหาเถรเป็นเจ้าแลฝูงสงฆ์ทั้งหลายด้วยจตุปัจจัยอันควรดี”

(The Inscriptions Meeting Part 8, 2005 : 132)

ตัวอย่างที่ 7 เป็นข้อความมาจากจารึกวัดพระยืน (พ.ศ. 1914) คำบุพบท แก่ ทำหน้าที่บ่งชี้ ‘ผู้รับการกระทำ’ ในปริบทนี้ กล่าวถึง การถวายจตุปัจจัยให้แก่คณะสงฆ์ที่อยู่ในสถานที่นั้น คำว่า “บำเรอ” หมายถึง การกระทำให้หรือการประพฤติปฏิบัติ สามารถใช้ได้ในความหมายที่กว้างทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต เช่น บำเรอแก่พ่อกู บำเรอแก่พระสงฆ์ บำเรอแก่พระเจ้า บำเรอแก่พระธาตุ ฯลฯ ในบางปริบทอาจปรากฏร่วมกับคำว่า “กระทำ” ด้วย เช่น กระทำบำเรอแก่ธาตุ ซึ่งหมายถึงการกระทำอะไรบางอย่างที่มีนัยทางความหมายที่ดีเช่นเดียวกับคำว่า “ปรนนิบัติ” หรือ “ดูแลรักษา” หรือ “ดูแลเอาใจใส่” ดังนั้น ในปริบทนี้ พระมหาเถรเป็นเจ้าและคณะสงฆ์จึงแสดงบทบาททางความหมายเป็นผู้รับการกระทำ

1.2.5 ความหมายตามปริบทของคำบุพบท แก่ บ่งชี้ ‘ผู้รับความสำคัญ’ เกิดในโครงสร้าง ‘x เห็นความสำคัญ แก่ y’ เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับทรรศนะ/ความรู้สึกบางสิ่งบางอย่างว่ามีความสำคัญ พบจำนวน 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3 ดังตัวอย่างที่ 8

ตัวอย่างที่ 8

“อันหนึ่งโสดเอาขโมยนั้นแล แลกลายขโมยนั้น จ้างผู้อันตนกลางเห็นแก่
สินจ้างขโมยนั้นแลปล่อยไป”

(The Inscriptions Meeting Part 8, 2005 : 176)

ตัวอย่างที่ 8 เป็นข้อความมาจากจารึกกฎหมายลักษณะโจร (พ.ศ. 1940) คำบุพบท แก่ ทำหน้าที่เป็นตัว

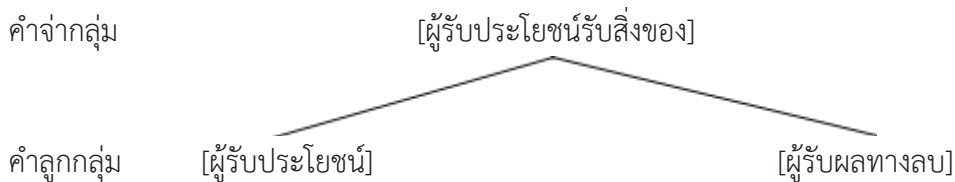
บ่งชี้ ‘ผู้รับความสำคัญ’ ในปริบทนี้ กล่าวถึง การเห็นความสำคัญของสินจ้างรางวัลที่ขโมย (ผู้กระทำผิด) มอบให้ เพื่อจะได้ปล่อยตัวไป คำว่า *เห็น* ในที่นี้มีได้หมายถึง ‘รับรู้เป้าหมายด้วยตา’ แต่เป็นความหมายเชิงเปรียบเทียบ หมายถึง ‘ให้ความสำคัญ’ กระบวนการทางความหมายดังกล่าวเกี่ยวข้องกับลำดับทางปริชาณ กล่าวคือ กริยา แสดงการรับรู้ด้วยตาอย่างคำว่า *ดู มอง เห็น* รุ่งทิพย์ รัตนphanusorn (Rattanaphanusorn, 2006 : 109) อธิบาย ว่ากริยาดังกล่าวช่วยถ่ายทอดให้เห็นถึงโครงสร้างภายในของกระบวนการทางความคิดของมนุษย์อย่างเป็นลำดับ ขั้น ได้แก่ 1) สนใจ 2) ติดตาม 3) คิดพิจารณา 4) ประเมิน 5) รู้ และ 6) เชื่อ เมื่อพิจารณาในตัวอย่างที่ 8 จะเห็น ได้ว่า *เห็น* แก่สินจ้างขโมย เริ่มจากความสนใจสินจ้างคือเห็นความสำคัญของเงินมากกว่าความถูกต้อง โดยทั่วไป หากสนใจอะไรย่อมจะติดตามสิ่งนั้น ผ่านการคิดพิจารณา/ประเมินค่า และสุดท้ายคือรู้/เชื่อว่าสิ่งนั้นดีกับตน ดังนั้น *เห็น* แก่สินจ้างในปริบทนี้จึงถูกตีความใหม่ว่า เป็นการเห็นความสำคัญของสินจ้างรางวัลที่ขโมยมอบให้ ความ รู้ดังกล่าวเป็นกระบวนการทางความคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงการขยายความหมายในภาษา ปัจจุบันยังพบโครงสร้าง ในลักษณะนี้ที่มีนัยทางความหมายบ่งบอกถึงความสำคัญ เช่น *เห็น* แก่ตัว *เห็น* แก่เงิน *เห็น* แก่บ้านเมือง *เห็น* แก่หน้า *เห็น* แก่ประโยชน์ของบ้านเมือง ฯลฯ ตัวอย่างดังกล่าวนี้มีลักษณะที่มีความตรงแน่มากกว่าสมัยสุโขทัย โดยผ่าน กระบวนการหลอมรวมศัพท์ให้เป็นคำคำเดียว

คำบุพบท *แก่* นอกจากบ่งชี้บทบาททางความหมายของนามวลีที่ตามหลังบอก ‘ผู้รับ’ แล้ว ยังปรากฏ ในปริบทที่เกี่ยวข้องกับ ‘ผู้รับผลทางลบ’ (malefactive) อีกด้วย¹⁸ จากการศึกษาจะพบในจารึกที่เกี่ยวข้องกับการ สาบาน/การสาปแช่งอย่างจารึกปูชนจิตขุนจอต (พ.ศ. 1935) มีข้อความที่จารึก 3 ด้าน ด้านแรก กล่าวถึงการ กระทำสัตย์สาบานระหว่างผู้เป็นใหญ่ในกรุงสุโขทัย ด้านที่สอง กล่าวถึงสวรรค์ชั้นต่าง ๆ และด้านสุดท้าย กล่าว ถึงการสาปแช่งผู้กระทำผิดคิดคด เช่น “ข้ามนตรี เสนาบดี อมาตย์...ทั้งหลาย อีกนายเมือง...พูนมาลักพี่ชาวพี่ไป... มิชื่อ *แก่* สองท่านปู่หลาน...จงส่อสนขนความดีไป ว... ว่าดี แลมิพิจณา หาก...ตักท่งกัน หากลักหลัก ย... ก็ผู้ ช่อน กระทำร้ายกาจ *แก่*...สาบานว่าร้ายในเสมาจารึกนี้...ผู้ชื้อ ทนตาคนทั้งหลาย...ส ในช้วนนี้ชั่วหน้า ลุนหล้า... ตกอเวจีเพื่อนเทวทัต...ด-...วย พุทธันตริกัลป...” (The Inscriptions Meeting Part 8, 2005 : 161) ตัวอย่าง นี้สังเกตว่า คำบุพบท *แก่* ปรากฏร่วมกับกริยาที่ให้ผลทางลบ คือ “กระทำความร้ายกาจ *แก่*...” ตัวอย่างดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยไม่นำมาวิเคราะห์ในข้อมูลหลัก เนื่องจากไม่เข้าตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ ขาดความสมบูรณ์ของโครงสร้าง ที่ประกอบด้วย “นามวลี₁ + คำกริยา + นามวลี₂ (อาจจะไม่มีหรือไม่ก็ได้) + คำบุพบท *แก่* + นามวลี₃” ในที่นี้คือ ขาดนามวลีที่ปรากฏหลังคำบุพบท *แก่* แต่ที่ผู้วิจัยนำตัวอย่างดังกล่าวเพื่อต้องการชี้ให้เห็นว่า คำบุพบท *แก่* มิได้ ปรากฏในปริบทเกี่ยวกับผู้รับประโยชน์เท่านั้น แต่ยังปรากฏในปริบทที่ให้ผลทางลบด้วย

โดยสรุป คำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัยแสดงบทบาททางความหมายบ่งชี้ ‘ผู้รับประโยชน์รับสิ่งของ’ ที่ หลากหลาย ปรากฏทั้งผู้รับประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม (benefactive of object) ผู้รับประโยชน์ที่เกิดจากการ กระทำ (benefactive of action) และผู้รับประโยชน์ที่เป็นนามธรรมอย่างการรับสาร เป็นต้น โดยสิ่งที่รับอาจ

¹⁸ ‘ผู้รับผลทางลบ’ หมายถึง “การรับในทางไม่พึงปรารถนาที่เกิดจากการกระทำของผู้กระทำ” (Thepkanjana, 2016: 68) เช่น “I robbed *him* of momey” (Malchukov et al., 2021: 52) แปลว่า ‘ฉกปล้นเงินเขา’ ในประโยคนี้ *เขา* แสดงบทบาททางความหมายเป็น ‘ผู้รับผลทางลบ’

ให้ผลทางบวกหรือให้ผลทางลบก็ได้ ซึ่งหน่วยร่วมแกนกลางหรือสิ่งที่เกิดการถ่ายโอนจะเป็นประโยชน์หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้รับว่า สิ่งที่ได้รับเป็นประโยชน์ต่อผู้รับหรือไม่ อย่างไรก็ตาม ในทางอรรถศาสตร์ปริชานมองว่า ความหมายในลักษณะนี้เป็นเพียงแง่มุมทางความหมายเท่านั้น แต่มิใช่ความหมายที่แยกขาดออกจากกัน ซึ่งมีลักษณะคลุมเครือ (vagueness) ต้องอาศัยบริบทมาช่วยในการตีความ จากการนำเสนอตัวอย่างผู้รับประโยชน์รับสิ่งของ สามารถจัดอยู่ในมโนทัศน์เดียวกันได้ กล่าวคือ [ผู้รับประโยชน์รับสิ่งของ] มีแง่มุมทางความหมาย 2 แง่มุม ได้แก่ [ผู้รับประโยชน์] และ [ผู้รับผลทางลบ] ดังแผนภูมิที่ 3

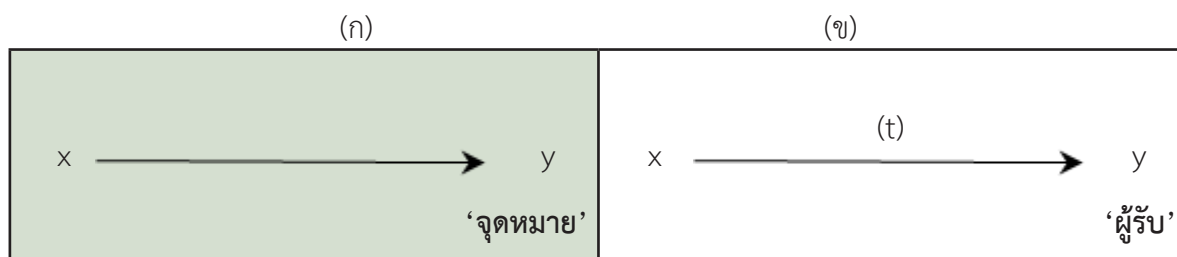
แผนภูมิที่ 3 แสดงแง่มุมทางความหมาย [ผู้รับสิ่งของ]

ต่อไป ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความหมายมโนทัศน์ของคำบุพพท แก่ ในสมัยสุโขทัย โดยพิจารณาจากลักษณะร่วมทางความหมายของคำบุพพท แก่ ทั้ง 8 ความหมายว่ามีลักษณะอะไรร่วมกัน และสามารถจัดอยู่ในมโนทัศน์เดียวกันได้หรือไม่ ดังนี้

2. ความหมายมโนทัศน์ของคำบุพพท แก่ ในสมัยสุโขทัย

ก่อนที่จะกล่าวถึงความหมายมโนทัศน์ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความหมายตามบริบทของคำบุพพท แก่ ก่อน ดังนี้

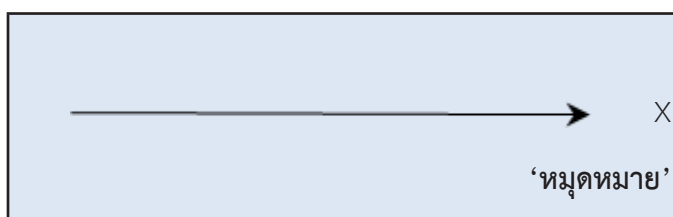
ความหมายตามบริบทของคำบุพพท แก่ จำแนกออกเป็น 2 โครงสร้าง ได้แก่ ‘x เคลื่อนที่ไป แก่ y’ และ ‘x ทำให้ t เคลื่อนที่ไป แก่ y’ โครงสร้างแรก ผู้กระทำเป็นผู้เคลื่อนที่ไปยังจุดหมาย (ดูแผนภูมิที่ 4 (ก) ประกอบ) ส่วนโครงสร้างที่สอง ผู้กระทำหรือผู้ประสบไม่ได้เคลื่อนที่ แต่จะถ่ายโอนหน่วยร่วมแกนกลาง (theme: t) ไปยังผู้รับ (ดูแผนภูมิที่ 4 (ข) ประกอบ) ดังนี้

แผนภูมิที่ 4 แสดงความหมายตามบริบทของคำบุพบท ก่

แผนภูมิที่ 4 (ก) ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ ต้นแหล่ง (source) เส้นทาง (path) และจุดหมาย (goal) ส่วนแผนภูมิที่ 4 (ข) ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ต้นแหล่ง (source) เส้นทาง (path) หน่วยร่วมแกนกลาง (theme) และ จุดหมาย (goal) / ผู้รับ (recipient)

เมื่อพิจารณาลักษณะร่วมของ 2 โครงสร้างพบว่า ส่วนที่เป็นจุดหมาย (allative) หรือจุดสุดท้ายของการเคลื่อนที่หรือการถ่ายโอน มีลักษณะร่วมกันบางประการ คือ เส้นทาง (path) และจุดหมาย (ALLATIVE) ดังนั้น ความหมายตามมโนทัศน์ของคำบุพบท ก่ คือตัวบ่งชี้ “จุดหมาย” ดังแผนภูมิที่ 5

แผนภูมิที่ 5 แสดงความหมายมโนทัศน์ของคำบุพบท ก่

องค์ประกอบสำคัญของความหมายมโนทัศน์ของคำบุพบท ก่ ในสมัยสุโขทัยประกอบด้วย 1) ต้นแหล่ง หมายถึง จุดเริ่มต้นของการเคลื่อนที่หรือการถ่ายโอน ตำแหน่งต้นแหล่งนี้ต้องมีคุณสมบัติทางความหมายคือ [+สิ่งมีชีวิต] ได้แก่ ผู้กระทำ 2) เส้นทาง การเคลื่อนที่ หมายถึง เส้นทางเคลื่อนที่จากต้นแหล่งไปยังจุดหมาย หรือเส้นทางถ่ายโอนจากต้นแหล่งไปยังจุดหมาย 3) จุดหมาย หมายถึง จุดสุดท้ายของการเคลื่อนที่หรือการถ่ายโอน คุณสมบัติทางความหมายคือ [+สิ่งมีชีวิต, ±รูปธรรม] กรณีหากเกิดในโครงสร้างที่มีกรรมสองตัวหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าหน่วยสร้างทวิกรรม จะเพิ่มอีกองค์ประกอบคือ 4) หน่วยร่วมแกนกลาง หมายถึง วัตถุสิ่งของการกระทำ หรืออารมณ์ความรู้สึก มีคุณสมบัติทางความหมาย คือ [+รูปธรรม]

ดังนั้น การทำความเข้าใจความหมายของคำบุพบท ก่ มิได้ศึกษาเป็นส่วน ๆ แต่จะพิจารณาทั้งหน่วยสร้างว่า คำที่ปรากฏร่วมกับคำบุพบท ก่ ปรากฏร่วมกับนามวลีและคำกริยาใดบ้าง เมื่อปรากฏในโครงสร้างที่แตกต่างกัน ความหมายก็จะแตกต่างกันไปด้วย อย่างไรก็ตาม ความหมายที่แตกต่างกันสามารถเห็นความสัมพันธ์

ของความหมายต่าง ๆ ร่วมกัน ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่า คำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัย จัดเป็นคำหลายความหมายตามแนวทางการศึกษาอรรถศาสตร์ปริชานตามที่ Brugman & Lakoff (1988) ได้เสนอไว้

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

1. สรุป

การศึกษาความหมายตามปริบทของคำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัย มีความหมายตามปริบทจำนวน 8 ความหมาย เรียงลำดับตามความถี่การปรากฏ ดังนี้ (1) ‘บ่งชี้ผู้รับสิ่งของ’ พบ 33 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 54 (2) ‘บ่งชี้ผู้รับสาร’ พบ 8 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 13 (3) ‘บ่งชี้ผู้รับเหตุการณ์’ พบ 6 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 10 (4) ‘บ่งชี้ผู้รับความสัมพันธ์’ พบ 5 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 8 (5) ‘บ่งชี้จุดหมายของความรู้สึก’ พบ 4 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 7 (6) ‘บ่งชี้ผู้รับความสำคัญ’ พบ 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3 (7) ‘บ่งชี้จุดหมายของการรับเอามา’ พบ 2 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 3 และ (8) ‘บ่งชี้จุดหมายนามธรรม’ พบ 1 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 2 ความหมายตามปริบททั้ง 8 ความหมายสามารถโยงความสัมพันธ์เป็นมโนทัศน์เดียวกันได้ คือ ‘บ่งชี้จุดหมาย’ ผลการศึกษาสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ คำบุพบท *แก่* จัดเป็นคำหลายความหมายตามแนวการศึกษาอรรถศาสตร์ปริชาน ความหมายตามปริบทของคำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัยสรุปได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ของการปรากฏของคำบุพบท *แก่* ในสมัยสุโขทัย

ลำดับ	ความหมายตามปริบทของคำบุพบท <i>แก่</i>	ความถี่	ร้อยละ
1.	บ่งชี้ ‘ผู้รับสิ่งของ’	33	54
2.	บ่งชี้ ‘ผู้รับสาร’	8	13
3.	บ่งชี้ ‘ผู้รับเหตุการณ์’	6	10
4.	บ่งชี้ ‘ผู้รับความสัมพันธ์’	5	8
5.	บ่งชี้ ‘จุดหมายของความรู้สึก’	4	7
6.	บ่งชี้ ‘ผู้รับความสำคัญ’	2	3
7.	บ่งชี้ ‘จุดหมายของการรับเอามา’	2	3
8.	บ่งชี้ ‘จุดหมายนามธรรม’	1	2
รวม		61	100

หมายเหตุ: ลำดับที่ 6 – 7 มีความถี่การปรากฏเท่ากัน

ตารางที่ 3 แสดงความถี่ของการปรากฏของคำบุพพท *แก่* ในสมัยสุโขทัย ความหมายตามปริบทของคำบุพพท *แก่* ส่วนใหญ่จะอยู่ในวงความหมายเกี่ยวกับ ‘ผู้รับ’ ได้แก่ลำดับที่ 1 – 4 และ 6 ส่วนวงความหมายเกี่ยวกับ ‘จุดหมาย’ ได้แก่ลำดับที่ 5 และ 7 – 8 พบความถี่การใช้รองลงมา จากข้อมูลดังกล่าวจึงชวนให้สันนิษฐานได้ว่า ความหมายของคำบุพพท *แก่* บ่งชี้ ‘ผู้รับ’ น่าจะเป็นการใช้โดยทั่วไปและอาจจะเป็นการใช้คำบุพพท *แก่* ในโครงสร้างภาษาไทย ส่วนความหมายของคำบุพพท *แก่* บ่งชี้ ‘จุดหมาย’ ส่วนหนึ่งน่าจะได้รับอิทธิพลจากสำนวนแปลภาษาบาลี ปรากฏใช้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตดังกล่าวเป็นเพียงข้อสันนิษฐานเบื้องต้นเท่านั้น ควรศึกษาให้ละเอียดลึกซึ้งต่อไป

ความหมายตามปริบททั้ง 8 ความหมาย สามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางความหมายเป็นหนึ่งมโนทัศน์ คือ ‘บ่งชี้จุดหมาย’ ซึ่งมีความหมายพื้นฐานคือการเคลื่อนที่จากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง จุดสุดท้ายของการเคลื่อนที่ดังกล่าวนี้อาจจะมีผู้รับหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น ความหมายมโนทัศน์ของคำบุพพท *แก่* ในสมัยสุโขทัย น่าจะเป็นความหมายที่เกี่ยวกับ ‘บ่งชี้จุดหมาย’ เป็นสำคัญ การศึกษาครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า “ปริบท” เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อให้คำบุพพท *แก่* มีความหมายที่หลากหลาย ปรากฏการณ์ดังกล่าวมิใช่เหตุบังเอิญ แต่สามารถอธิบายอย่างมีเหตุผลทางวิชาการรองรับ

2. อภิปรายผล

การมีหลายความหมายของคำบุพพท *แก่* ในสมัยสุโขทัยสัมพันธ์กับปริบทเป็นอย่างมาก ประเด็นที่น่าสนใจและควรนำมาอภิปราย จำแนกออกเป็น 4 ประการ ได้แก่ 1) ปริบทเปลี่ยน ความหมายแปรเปลี่ยนไปด้วย 2) ปริบทกำกวมส่งผลให้เกิดการตีความได้มากกว่าหนึ่งความหมาย 3) ปริบทการถ่ายทอดอารมณ์สัมผัสกับบทบาททางความหมาย ‘ผู้รับสิ่งของ’ และ ‘แสดงความเป็นเจ้าของ’ และ 4) ปริบทที่แปลกตาอาจเกิดจากการติดสำนวนแปลภาษาบาลี ดังนี้

ประการแรก ปริบทเปลี่ยน ความหมายแปรเปลี่ยนไปด้วย กล่าวคือ คำบุพพท *แก่* เมื่อปรากฏในปริบทที่แตกต่างกันหรือปรากฏในโครงสร้างที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ความหมายแปรเปลี่ยนไปด้วย ดังแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกันระหว่างโครงสร้างกับความหมายอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ 1) ‘บ่งชี้จุดหมายนามธรรม’ 2) ‘บ่งชี้จุดหมายของความรู้สึก’ 3) ‘บ่งชี้จุดหมายของการรับเอามา’ 4) ‘บ่งชี้ผู้รับสิ่งของ’ 5) ‘บ่งชี้ผู้รับสาร’ 6) ‘บ่งชี้ผู้รับความสัมพันธ์’ 7) ‘บ่งชี้ผู้รับเหตุการณ์’ และ 8) ‘บ่งชี้ผู้รับความสำคัญ’ ทุกความหมายต่างปรากฏในโครงสร้างภาษาเฉพาะของตนเอง

ประการที่สอง ปริบทกำกวมส่งผลให้เกิดการตีความได้มากกว่าหนึ่งความหมาย กล่าวคือ การใช้คำบุพพท *แก่* ในสมัยสุโขทัย อาจปรากฏในปริบทที่สามารถตีความได้มากกว่าหนึ่งความหมาย อย่างกรณีตัวอย่างคำบุพพท *แก่* บ่งชี้ ‘ผู้รับสิ่งของ’ ดังตัวอย่างที่ว่า “ศักราชขึ้นเกล้าว่ วอนพศกนั้นไซ้พระบรมราชาธิบดีศรีมหาจักรพรรดิราชแลพระมาตุราชแลพระมาตุจฉาเจ้า แลท่านเสด็จขึ้นมาให้ทานช้างเผือกแลราชรถ*แก่*พระสงฆ์ทุกเมือง” (The Inscriptions Meeting Part 8, 2005 : 199) สามารถตีความได้ว่า “พระสงฆ์” แสดงบทบาททางความหมายเป็น

‘ผู้รับสิ่งของ’ (recipient) เนื่องจากปรากฏในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ นอกจากนี้ ยังสามารถตีความได้อีกว่า “พระสงฆ์” แสดงบทบาททางความหมายเป็น ‘ผู้รับประโยชน์’ (benefactive) ด้วยก็ได้ เนื่องจากสิ่งที่ถ่ายโอนเป็นประโยชน์ต่อผู้รับ ประเด็นดังกล่าวนี้ นักภาษาศาสตร์อย่างแวน วาลินและลาโพลล่า (Van Valin & LaPolla, 1997) และซง (Song, 2010) เรียกบทบาททางความหมายของนามวลีที่สามารถตีความได้มากกว่าหนึ่งบทบาทนี้ว่า “บทบาทผสม” และเรียกบริบทการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์ที่สามารถตีความลักษณะนี้ว่า ‘ผู้รับประโยชน์รับสิ่งของ’ (recipient benefactive) สาเหตุที่ ‘ผู้รับประโยชน์รับสิ่งของ’ มีบทบาททางความหมายที่หลากหลายอาจเป็นเพราะว่า การถ่ายโอนกรรมสิทธิ์จากบุคคลหนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งเป็นมโนทัศน์พื้นฐานที่พบเห็นโดยทั่วไป และหลาย ๆ ภาษามีการถ่ายโอนในลักษณะนี้ ดังปรากฏในการศึกษาของ Rice & Kabata (2007) จัดให้ ‘ผู้รับสิ่งของ’ (RECIPIENT) เป็นวงมโนทัศน์หนึ่งของตัวบ่งชี้ ‘หมวดหมู่’ กล่าวคือ ภาษาต่าง ๆ ที่ไรซ์และคาบาตะศึกษาจำนวน 44 ภาษาซึ่งมีความหลากหลายในแง่ตระกูลภาษาและพื้นที่ แสดงการรับด้วยวิธีการที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการรับสิ่งของ การรับประโยชน์ การรับสาร ฯลฯ ซึ่งจะถ่ายโอนหน่วยรวมแกนกลางทั้งที่เป็นสิ่งของ การกระทำและสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างसारไปยังผู้รับสาร ดังนั้น จึงไม่แปลกใจที่ผู้รับประโยชน์รับสิ่งของจะสามารถตีความหมายได้หลากหลาย และมีความหมายได้มากกว่าหนึ่งความหมายในวงมโนทัศน์เดียวกัน

ประการที่สาม บริบทการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์สัมพันธ์กับบทบาททางความหมาย ‘ผู้รับสิ่งของ’ และ ‘แสดงความเป็นเจ้าของ’ กล่าวคือ เหตุการณ์ดังกล่าวจะปรากฏในหน่วยสร้างกรรมคู่ (double object construction) หรือหน่วยสร้างทวิกรรม (diransitive construction) (Malchukov et al., 2010 : 53) ผู้กระทำที่ปรากฏในตำแหน่งนามวลี₁ กระทำการถ่ายโอนนามวลี₂ (กรรมตัวที่ 1 หรือเรียกว่า หน่วยรวมแกนกลาง) ไปสู่นามวลี₃ (กรรมตัวที่ 2 หรือเรียกว่า หมวดหมู่ของการถ่ายโอน) คุณสมบัติทางความหมายของผู้รับการถ่ายโอนจะต้องเป็นมนุษย์ เมื่อมนุษย์ “รับสิ่งของ” “รับสิ่งที่เป็นประโยชน์” “รับสาร” ฯลฯ สิ่งที่ยรับนั้นจะเป็นกรรมสิทธิ์ของผู้รับ เหตุการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุการณ์ต่อเนื่อง กล่าวคือ เหตุการณ์แรกจะเป็นการรับสิ่งของหรือการรับประโยชน์ ต่อมาจะเป็นเหตุการณ์แสดงความเป็นเจ้าของ ปรากฏการณ์ลักษณะนี้สอดคล้องกับการศึกษาที่ผ่านมาอย่างของ Newman (1996) Rice & Kabata (2007) แสดงให้เห็นว่า บทบาททางความหมาย ‘แสดงความเป็นเจ้าของ’ สัมพันธ์กับ ‘ผู้รับสิ่งของ’ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เหตุการณ์รับสิ่งของมาก่อนเหตุการณ์แสดงความเป็นเจ้าของ อย่างไรก็ตาม การแสดงความเป็นเจ้าของจะเกิดขึ้นแบบค่อยเป็นค่อยไปผ่านเหตุการณ์ผู้รับประโยชน์ (beneficiary) หรือหน้าที่ผู้รับสิ่งของ (recipient function) เป็นต้น

ประการสุดท้าย บริบทที่แปลกตาอาจเกิดจากการติดสำนวนแปลภาษาบาลี กล่าวคือ โครงสร้างที่แปลก ๆ มักพบข้อมูลการใช้ค่อนข้างน้อย เช่น โครงสร้าง ‘x เป็นญาติ แก่ y’ ในตัวอย่าง “ผู้เป็นลูกรักแก่พญาผายุ เป็นหลานแก่พญาคำฟู เป็นหลานแก่พญามังราย” หรือ ‘x รู้สึกอะไร แก่ y’ เช่น “เกรงแก่พระสหาย” ในปัจจุบัน การใช้คำบุพบท แก่ ในโครงสร้างเช่นนี้ไม่ปรากฏใช้แล้ว แต่จะใช้โครงสร้างอื่นแทน เช่นโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติก็จะใช้โครงสร้าง ‘x เป็นญาติ y’ (ตัดคำบุพบท แก่ ออกไป) หรือ ‘x เป็นญาติ ของ y’ (ใช้คำว่า ของ แทนคำบุพบท แก่ แทน) ส่วนโครงสร้าง ‘x รู้สึกอะไร แก่ y’ ปัจจุบันไม่ปรากฏคำบุพบท แก่ แล้ว

แต่จะใช้โครงสร้าง “x รู้สึก y” เช่น เขาโกรธฉัน, ลูกน้องเกรงกลัวเจ้านาย ฯลฯ สำนวนดังกล่าวนี้ปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ดังตัวอย่างของวัลยา วิมุทีลพ (Vimuktalaba, 1970 : 104) พบโครงสร้าง ‘x รู้สึกอะไร แก่ y’ ในสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น “พระมหาเทวีทรงฟังดังนั้นก็โกรธแก่สมิงราหู จึงตัดพ้อ” ส่วนภาษาปัจจุบันไม่ปรากฏใช้แล้ว สันนิษฐานว่า เกิดจากติดสำนวนบาลีในจิตตวิภัติ ตามการสันนิษฐานของอัสนี พุนรักษ์ (Poolrak, 2017) ดังนั้น จึงชวนให้สันนิษฐานได้ว่า การใช้คำบุพบท แก่ ในภาษาไทย เกิดการขยายความหมายภายในตัวภาษา และเกิดจากการยืมสำนวนแปลหรือได้รับอิทธิพลจากภาษาอื่นด้วย

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 การศึกษาการมีหลายความหมายตามแนววรรณศาสตร์ปริชานมีหลายแนวคิดด้วยกัน แนวคิดหนึ่งที่น่าสนใจคือ การมีหลายความหมายแบบมีหลักการ (principled polysemy) ตามแนวทางการศึกษาของ Tyler and Evans (2003) Evans and Green (2006) และ Evans (2019) ในภาษาไทยมีผู้ใช้กรอบการศึกษานี้ค่อนข้างน้อยและยังไม่มีการศึกษาใดนำมาพิจารณาภาษาไทยโบราณมาก่อน น่าสนใจว่า หากใช้กรอบแนวคิดต่างกัน อาจได้ผลการศึกษาที่แตกต่างกันก็ได้

3.2 ข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับการทับซ้อนทางประวัติศาสตร์ระหว่างสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยาจะเห็นได้ว่ามีช่วงระยะเวลาทับซ้อนกัน น่าสนใจว่า หากศึกษาการใช้คำบุพบท แก่ โดยไม่คำนึงถึงสมัยประวัติศาสตร์แต่ใช้ปีพุทธศักราชเป็นเกณฑ์ในการจำแนกช่วงข้อมูลนี้อาจได้ผลการศึกษาที่น่าสนใจ เนื่องจากสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยามีการทับซ้อนช่วงเวลาประมาณ 80 ปี

3.3 หน่วยสร้างแสดงความเป็นเจ้าของในภาษาไทยปรากฏในหน่วยสร้างนามวลีแสดงความเป็นเจ้าของ แต่จากการศึกษาคำบุพบท แก่ พบว่า คำบุพบท แก่ ปรากฏในหน่วยสร้างกริยวลีแสดงความเป็นเจ้าของและหน่วยสร้างดังกล่าวมีพัฒนาการตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบันอย่างน่าสนใจ หากนำมาศึกษาอาจพบองค์ความรู้ใหม่ที่สนใจ

การศึกษาความหมายตามบริบทของคำบุพบท แก่ ในสมัยสุโขทัย ตามแนวทางการศึกษาวรรณศาสตร์ปริชานเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การมีหลายความหมายของคำบุพบท แก่ ในสมัยสุโขทัยซึ่งปรากฏในบริบทที่หลากหลาย อีกทั้งยังแสดงความสัมพันธ์ทางความหมายของคำบุพบท แก่ ในแต่ละความหมายเข้าด้วยกันในมิติที่เด่นชัด อย่างไรก็ตาม องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ อาจนำไปใช้เป็นแนวทางการศึกษาคำบุพบทหรือคำเชื่อมอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปรากฏการณ์การมีหลายความหมายในภาษาไทยโบราณ อันจะนำไปสู่องค์ความรู้ใหม่ และช่วยให้เห็นพัฒนาการของคำในภาษาไทยชัดเจนยิ่งขึ้น

รายการเอกสารอ้างอิง

- Abngern, S. (2016). *Nominal Possessive Construction in Thai*. Masters Thesis, Linguistics, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Bandhumedha, N. (2016). *Thai Grammar*. 8th ed. Bangkok: Chulalongkorn University. (In Thai)
- Brugman, C. A. (1983). *A Story of Over*. Master Thesis, University of California at Berkeley.
- Brugman, C. A. & Lakoff, G. (1988). Cognitive Topology and Lexical Networks. In S. Small, G. Cottrell and M. Tanenhaus (eds.) *Lexical Ambiguity Resolution: Perspective from Psycholinguistics, Neuropsychology and Artificial Intelligence*, (pp.477 – 508). San Mateo, CA: Morgan Kaufmann.
- Croft, W. & Cruse, D. A. (2004). *Cognitive Linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cruse, D. A. (2006). *A Glossary of Semantics and Pragmatics*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Crystal, D. (1985). *A Dictionary of Linguistics and Phonetics*. Oxford: Blackwell.
- Deane, P. (1988). Polysemy and Cognition. *Lingua*, 73: 325 – 361.
- Evans, V. (2019). *Cognitive Linguistics: A Complete Guide*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Evans, V. & Geen, M. (2006). *Cognitive Linguistics an Introduction*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Hiranras, J. (2007). *A Semantics Study / ๒๑๖ / ‘TAKE’ in Thai*. Masters Thesis, Linguistics Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Karius, I. (1989). Polysemy as an Instance of Lexical Regularity: Preposition. In G. Dunbar, B. Franks & T. Myers (eds.), *Papers from the 1989 Edinburgh Round Table on the Mental Lexicon*, (pp. 27 – 38). Edinburgh: Centre for Cognitive Science, University of Edinburgh.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous things: What Categories Reveal About the Mind*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lakoff, G., & Johnson, M. (2003). *Metaphors We Live By*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Langacker, R. W. (2013). *Essentials of Cognitive Grammar*. New York: Oxford University Press.
- Loannou, G. (2018). Constructions and Image-Schema Preservation: A Historical-Comparative Analysis of PAY in Greek and English. *Lingua* 206: 85 – 111.

- Malchukov, A., Haspelmath, M. & Comrie, B. (2010). *Ditransitive Construction: A Typological Overview*. In Malchukov, A., Haspelmath, M. and Comrie, B. (Eds.), *Studies in Ditransitive Construction a Comparative Handbook* (pp. 1 - 64). Berlin / New York: De Gruyter Mouton.
- Newman, J. (1996). *Give: A Cognitive Linguistic Study*. Berlin / New York: Mouton de Gruyter.
- Office of the Royal Socieity. (2017). *Linguistics Dictionary (General Linguistics) Royal institute Edition*. Bangkok: Somnakngan. (In Thai)
- Paholayuth, N. (1983). *The Use of Prepositions in the Sukhothai, Ayudhya and Ratanakosin Periods: A Comparative Study*. Masters Thesis, Linguistics, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Poolrak, A. (2017). Khamthai-Khamthet *Journal of Thai Language and Literature*, 34 (1) (June): 135 – 153. (In Thai)
- Pothipath, V. (2001). *Analytic Causative Constructions in Thai*. Masters Thesis, Linguistics, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Pothipath, V. (2014). *The Development of Connectors in Thai*. Thai Department, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Rattanaphanusorn, R. (2006). *Semantic Extension of Visual Perception Verbs in Thai*. Doctoral Dissertation, Linguistics, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Rice, S. & Kabata K. (2007). Crosslinguistic Grammaticalization Patterns of the ALLATIVE. *Linguistic Typology*. 11: 451 – 514.
- Saralamba, C. (1995). A Concetual Study of /**khǎw**/. Doctoral Dissertation, Linguistics, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Song, J. J. (2010). Korean Benefactive Particles and their Meanings. In F. Zuniga & K. Seppo (eds.). *Benefactives and Malefactives*. Typological Perspectives and Case Studies (pp. 393 - 418). Amsterdam / Philadelphia: John Benjamins.
- Stone Inscriptions. (2005). *The Eighth Series of Stone Inscriptions: The Sukhothai Stone Inscriptions*. Bangkok: Fine Arts Department. (In Thai)
- The Royal Institute. (2013). *Royal Dictionary 2011*, in Honor of His Majesty King Bhumibol Adulyadej on the Auspicious Occasion of the 7th Royal Birthday Celebration, 5 December 2011. Bangkok: The Royal Institute. (In Thai)

- Thepkanjana, K. (2010). Ditransitive Construction in Thai. In Malchukov, A., Haspelmath, M., & Comrie, B.(Eds.). *Study in Ditransitive Constructions a Comparative Handbook* (pp. 409 - 426). Berlin / New York: DE GRUYTER MOUTON.
- Thepkanjana, K. (2016). *Grammaticalization*. Bangkok: Faculty of Arts, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Trask, R. L. (1993). *A Dictionary of Grammatical Terms in Linguistics*. London: Routledge.
- Tyler, A. & Evans, V. (2003). *The Semantics of English Prepositions Spatial Scenes, Embodied Meaning and Cognition*. Cambridge: Cambridge University Press.
- VanValin, R. D. & LaPolla, R. J. (1997). *Syntax: Structure, Meaning, and Function*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Vimuktalaba, V. (1970). *The Change in the Meaning of Thai Words and Idioms and in Word Order during the Ratanakosin Period*. Masters Thesis, Thai Language, Chulalongkorn University. (In Thai)
- Wongsri, K. (2004). *A Semantics Network of /ใจออก/ in Thai: A Cognitive Semantic Study*. Masters Thesis, Linguistics, Chulalongkorn University. (In Thai)